Влада — Радам!

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України ◆ № 15 (515) ◆ Середа, 27 січня 1993 року ◆ Ціна 5 крб.

Точка зору

СТАТУТ СНД — ЯРМО ЧИ ПАНАЦЕЯ?

Після того, як українська делегація в Мінську 22 січня не підписала Статут СНД, тема, здавалося б, вичерпана. Однак з огляду на те, що розмови навколо документа продовжуються, а сам він породжує різні думки, ми пропонуємо вашій увазі його текст. Саме з ним українська делегація від'їжджала до Білорусі. Такі публікації ніколи не спізнюються, бо одні дізнаються, що ж нам насправді пропонували і від чого ми відмовилися, іншим він зігріє душу ностальгічними спогадами, ще комусь третьому буде просто цікаво його почитати.

Що й казати, Статут СНД викликає різні думки. У парламентаріїв також.

Валентин МАЯКІН, народний депутат України:

— Важко говорити про ставлення до Статуту, бо він не був опублікований, а отже, щоб говорити предметно, треба опублікувати і зробити здобутком усього народу, опрацювати на підприємствах і взнати думку трудових колективів. Але незважаючи на те, читали ми чи не читали Статут, на мій погляд, сьогодні треба стояти на землі і не треба щось вирішувати на догоду політичним амбіціям, націоналістичним, національним, будь-яким, а пам'ятати про те, що погано це чи добре, але промисловість на території колишнього СРСР дуже зв'язана між собою кооперативними зв'язками і розрив їх ставить практично на межу катастрофи наші підприємства. Адже всім відомо, що декотрі підприємства України спеціалізуються тільки під галузі, що працюють у Росії. Існують виробництва, яких в Україні взагалі нема. Тож Статут треба оприлюднити, народ має його вивчити, а економічні зв'язки треба налагоджувати так, щоб працювала промисловість.

Дмитро ПАВЛИЧКО, голова Комісії Верховної Ради України у закордонних справах:

—Як тільки доходили до того, що треба реально щось робити, то Росія як центральна фігура в цьому СНД завжди казала: ні-ні, це ми на рівні двосторонніх договорів вирішуватимемо, зокрема щодо майна за кордоном колишньої імперії.

Я переконаний, як людина, яка має дуже близьке відношення до всього цього, що Статут СНД ми не можемо за жодної обставини підписати, бо це — неволя, ярмо. Це, може, навіть страшніше, бо нам шовкові кайдани накидають.

(Закінчення на 5-й стор.).

УЧОРА в Маріїнському палаці Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Корея в Україні Ань Хен Вон вручив вірчі грамоти Президентові України Леоніду Кравчуку.

Після офіційної церемонії відбулася розмова Леоніда Кравчука з Ань Хен Воном. Вони обговорили питання розвитку двосторонніх відносин між Україною і Республікою Корея.

Постанова Верховної Ради України

ПРО ГОЛОВУ ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Верховна Рада України **постановляє:**

Призначити ЮЩЕНКА Віктора Андрійовича Головою Правління Національного банку України.

Голова Верховної Ради України I. ПЛЮЩ.

м. Київ
26 січня 1993 року.

Леонід СМОЛЯКОВ:

«РОСІЯ ВИЗНАЄ СТАТУС КРИМУ У СКЛАДІ УКРАЇНИ»

Ввечері 25 січня у Верховній Раді Республіки Крим відбулася прес-конференція Надзвичайного і Повноважного Посла Російської Федерації в Україні, доктора філософських наук, професора Леоніда Смолякова, який цього дня прибув з офіційним візитом до Криму. Він мав дружню зустріч з головою Верховної Ради Криму Миколою Багровим. 26 січня Посол побував у Севастополі, де мав дружні розмови з Представником Президента України в Севастополі Іваном Єрмаковим, головою міськради Віктором Семеновим, з командуванням Чорноморського флоту.

Леонід Смоляков повідомив журналістів, що мета його поїздки до Республіки Крим — знайомство з суспільно-політичною ситуацією на півострові і пошук взаємоприйнятних для російської і української сторін шляхів вирішення гострих проблем.

Особливо цікавили журналістів питання про подвійне громадянство, статус Севастополя, референдум про незалежність Республіки Крим. «Мітингові пристрасті, які знову розпалилися в Криму, вимагають від політиків прискорити пошук зважених по-

(Закінчення на 2-й стор.).

Продиктовано в номер

ЗАЯВА ПРЕС-СЛУЖБИ МО УКРАЇНИ

«21 січня ц. р. делегатські Офіцерські збори Чорноморського флоту направили президентам України і Росії вимогу зберегти єдиний Чорноморський флот з головною базою в Севастополі і терміново виселити з міста штаб МВС України. У разі невиконання цих вимог, йдеться у резолюції зборів, делегати залишають за собою право вирішувати зазначені питання «имеющимися у Офицерского собрания средствами».

У зв'язку з цим прес-служба Міністерства оборони України уповноважена заявити, що рішення делегатських Офіцерських зборів ЧФ є прямим втручанням у внутрішні справи суверенної держави Україна, порушує Ялтинську угоду, ще більше ускладнює остаточне вирішення питання про долю Чорноморського флоту».

В заяві далі йдеться про те, що не в компетенції Офіцерських зборів вирішувати політичні проблеми, які існують між двома державами, і висловлюється надія, що новий командуючий ЧФ, призначений президентами обох держав, дасть належну оцінку діям Офіцерських зборів і не допустить будь-яких провокаційних дій, які можуть зашкодити взаємовідносинам народів України і Росії.

КОМАНДУВАННЯ Чорноморського флоту одержало телеграму міністра оборони України генерал-полковника Костянтина Морозова, в якій він висловив готовність зустрітись і обговорити питання, поставлені членами Офіцерських делегатських зборів.

Парламентська хроніка

Хто стукає, тому відчинять. Але коли?

Вечірнє засідання 25 січня

Ще до початку вечірньої реєстрації Іван Плющ оголосив довгоочікувану звістку: найближчим часом на розгляд депутатів буде запропоновано нову кандидатуру на посаду голови правління Національного банку. Відомо, що уряд і колишній керівник цієї важливої фінансової установи працювали без злагоди і взаєморозуміння, що позначилося на і так невеселому стані української економіки.

За словами глави парламенту, нині на цю посаду, після численних консультацій, Комісія з питань планування, бюджету, фінансів і цін та заступник Голови Верховної Ради України Володимир Гриньов, рекомендували Віктора Ющенка. Він працює заступником голови правління Республіканського акціонерного комерційного агропромислового банку «Україна». Іван Плющ повідомив: з кандидатом зустрічався Леонід Кучма і сторони дійшли висновку, що зможуть співпрацювати. Депутатам роздано біографічні дані Віктора Ющенка і запропоновано обговорити цю кандидатуру.

Перед тим, як перейти до розгляду в першому читанні проекту закону «Про антимонопольний комітет», парламентарії доручили голові Комісії Верховної Ради з питань соціальної політики та праці Миколі Білоблоцькому разом з представниками обласних груп доопрацювати рішення «Про проект постанови Верховної Ради про соціально-економічне становище України та заходи щодо його стабілізації, і соціальний захист населення та удосконалення роботи Верховної Ради в умовах, які склалися».

Згодом депутат Олександр Барабаш знову нагадав про потребу скасувати декрети Кабінету міністрів щодо орендних відносин. Після тривалого обміну думками глава парламенту запропонував розглянути це питання з участю Кабінету міністрів, бо по-іншому розв'язувати цю проблему було б, на його думку, не етично.

С. ОСТРОУЩЕНКО (ГОЛОВА ПІДКОМІСІЇ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ СІМ'Ї І МАТЕРИНСТВА):

Задоволена тим, що відбулося на сесії. Це велика перемога парламенту, його більшості. Результат того, що Луганська делегація та деякі інші парламентарії поставили вимогу скликати пленарні засідання після Декрету про підвищення цін. Виборці буквально примусили депутатів зібратися і вжити відповідних заходів. Усім відомо, яку боротьбу повели Народна Рада і Рух проти цих заходів, яку вони організували провокацію з натовпами людей під ВР.

Скільки всі засоби масової інформації твердили, мовляв, ми хочемо зібрати пленарне засідання, щоб протягнути рішення про компартію і підписати Статут СНД. Усе це брехня і ще раз повторюю: провокація. Від самого початку ми хотіли зібратися тільки для того, щоб обговорити соціально-економічну ситуацію після підвищення цін. Але нам не дали до кінця доробити це питання. Народна Рада і Рух не хотіли, щоб ми ухвалили відомі рішення на захист людей і максимально перешкоджали в цьому. Зокрема, В. Чорновіл у виступі 25 січня закликав Народну Раду не голосувати за цю постанову. Не зважаючи на це, сесія таки проголосувала і прийняла за основу дуже добрий документ.

Проект закону «Про антимонопольний комітет України», який депутати розглянули в першому читанні, викликав неоднозначну реакцію, хоча в доповіді голова цієї структури Олександр Завада намагався запевнити присутніх у нагальній потребі ухвалення такого документа. Із співдоповіддю від Комісії з питань економічної реформи і управління народним господарством виступив Олександр Барабаш. На його думку, антимонопольний комітет треба було створити «не сьогодні, а вчора і навіть позавчора», і добре, що депутати обрали його керівником — «настирливого чоловіка, який стукає в усі двері».

Під час обговорення проекту депутати в більшості випадків висловлювали думку, що документ треба доопрацювати, бо там є багато незрозумілих місць. Зокрема, чи входитиме антимонопольний комітет до складу Кабінету міністрів, а також обов'язки і права цієї структури. За словами депутата Володимира Пилипчука, антимонопольний комітет в нашій державі повинен не тільки обмежувати створення монополій, а й займатися демонополізацією. А на думку Голови Верховної Ради України в проекті закону є елементи адміністративно-командного керівництва. Пропозицію ухвалити проект закону в першому читанні з доопрацюванням і винести на друге читання разом з проектом закону «Про Кабінет міністрів» депутати відхилили. Документ відіслано на доопрацювання.

В. НЕГОДА (ЧЛЕН КОМІСІЇ У ПИТАННЯХ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАЦІ. ДИРЕКТОР ЗАВОДУ «КВАРЦИТ»):

Антимонопольний комітет потрібен, оскільки ми вийшли з економіки того соціалізму, де всі були монополістами. І хіба постраждає бюджет України на ці 260 мільйонів карбованців, пропонованих для бюджету антимонопольного комітету? Вона постраждає більше, якщо не буде того комітету. Треба, щоб усі депутати це зрозуміли.

Наприкінці засідання депутати заслухали доповідь міністра юстиції України Василя Онопенка щодо проекту закону про нотаріат.

Парламентарії прийняли проект закону про нотаріат в першому читанні.

Тарас ПЕТРІВ,
Артем ПРОХОРЕНКО.

АЛЬЯНС ІЗ НЕЗАЛЕЖНІСТЮ

Ранкове засідання 26 січня

Нинішнього раунду пленарних засідань парламент дещо порушив традицію затверджувати орієнтовний порядок розгляду питань на весь тиждень, оскільки життя вимагає гнучкості й оперативності у прийнятті рішень. Тому комплекс питань, що мав розглядати парламент, формувався напередодні. Крім того, орієнтовним порядком намічалося присвятити середу роботі в постійних комісіях над планом дій уряду на 1993 рік та проектами планів Державного бюджету й індикативного плану нинішнього року. Однак, повідомив депутатам Голова Верховної Ради України Іван Плющ, уряд розглядатиме названі документи 26 січня, і йому для деяких уточнень знадобиться ще день-два. Довгождані документи з'являться в комісіях, можливо, у четвер-п'ятницю. Тому голова парламенту запропонував депутатам приступити до розгляду конкретних питань порядку денного — про голову правління Національного банку України, про хід виконання законів і постанов, прийнятих Верховною Радою України з проблем законності й правопорядку з тим, щоб ухвалити ряд постанов; про внесення змін і доповнень до цілої низки законів, Кримінального і Кримінально-процесуального кодексів, Кодексу про адміністративні правопорушення. Цей порядок денний було прийнято.

Від директорського корпусу лунали стурбовані голоси Якова Аптера та Анатолія Мельника: через непродумані рішення уряду зупиняються виробництва. Голова парламенту Іван Плющ дав відповідне доручення, щоб з'ясувати ситуацію в уряді й до кінця дня поінформувати парламент про прийняте рішення.

Ось як пояснив нам цю парадоксальну ситуацію директор трубопрокатного заводу з Дніпропетровщини Анатолій Мельник:

— Як відомо, з 1 січня почали діяти нові правила вивезення продукції за межі нашої держави. На жаль, відповідного механізму не виробили, і продукцію багатьох підприємств було просто блоковано. Ми, директори підприємств, минулого тижня порушили цю проблему перед Президентом України, Прем'єр-міністром, віце-прем'єром В. Євтуховим і зійшлися на тому, що тимчасово, до квітня, доки не буде вирішено суто технічних питань, підприємства отримають можливість збувати продукцію спрощено. На місця мала надійти відповідна телеграма. Але зміст цієї телеграми виявився, м'яко кажучи, неточним. Де стався збій, поки що не відомо.

Нарешті депутати перейшли до розгляду питання про голову правління Національного банку України. Одразу скажу: ним обрано Віктора Ющенка, який досі працював заступником голови правління Республіканського акціонерного комерційного агропромбанку «Україна», коли очолював банк «Україна» Вадим Гетьман, недавній керівник НБУ.

Нагадаю, кандидатуру на посаду Голови правління НБУ вніс Голова Верховної Ради України. Після того як Віктора Ющенка представили голова постійної Комісії з питань планування, бюджету, фінансів і цін Андрій Печеров та заступник Голови Верховної Ради України Володимир Гриньов, стало очевидно, що голова парламенту вніс цю кандидатуру, попередньо порадившись з членами Президії, постійними Комісіями. Втім, саме ця кандидатура виявилася несподіваною для членів постійної Комісії з питань економічної реформи і управління народним господарством, де обговорювалися інші кандидатури, зокрема, і самого голови Комісії Володимира Пилипчука. Дискусію, що виникла навколо цього, підсумував Іван Плющ: «Не треба викручувати руки, послухайте кандидата, поставте йому запитання, проголосуйте».

В. Ющенко, як мовиться, розклав наші банківські, і не лише банківські, а й міждержавні в рамках СНД, біди по поличках. Перебравши регламент майже удвічі, тримав зал в напруженій увазі. Директорський корпус, своєрідний промисловий індикатор, наскільки це видно з ложі преси, кивав головами на підтримку 39-річного кандидата на посаду. І не лише кивав, а й констатував в обговоренні: це банкір до самих кісток, банкір, що прагне бути незалежним, зможе попрацювати на користь створення справжньої банківської системи в Україні. Залишається лише сподіватися, що, як сказав Віктор Ющенко, альянс і гармонія інтересів НБУ та уряду Леоніда Кучми, особисті контакти, певна міра незалежності Банку розв'яжуть драму, що спіткала всіх нас.

Світлана ПИСАРЕНКО.

Леонід СМОЛЯКОВ:

«РОСІЯ ВИЗНАЄ СТАТУС КРИМУ У СКЛАДІ УКРАЇНИ»

(Закінчення.
Початок на 1-й стор.).

літичних рішень» — зауважив Посол. Про подвійне громадянство він сказав: це надзвичайно складна проблема. Сьогодні працюють групи експертів України і Росії. Тут, на думку посла, виникає багато питань: в якій армії служити, хто платитиме пенсії, інші соціальні питання. «Я не можу сказати, що російська сторона більше готова до переговорів про подвійне громадянство, але думаю, що багато зараз залежить саме від України», — зазначив посол. Він дав журналістам адресу і телефони російського посольства в Києві, куди можна звернутися з приводу прийняття російського громадянства.

Посол вважає, що воля жителів того чи іншого регіону має загальнолюдський критерій. Референдум же може мати лише консультативний характер і прирівнюється до результатів соціологічного обстеження.

Л. Смоляков назвав помилковою думку, що російська державність превалює над українською. «Адже Росія в СРСР по суті, окрім мови, мало що мала в цьому плані. Україна ж, незважаючи ні на що, була засновником ООН, мала вихід на міжнародну арену, чого в Росії не було».

Л. Смоляков сказав, що не знає жодного випадку в Україні, в тому числі і в Криму, де б проводилася насильницька українізація.

Посол відзначив, що слухання у ВР РФ щодо Севастополя — «це пошуковий процес. Але ніхто не збирається посягати на територію України — Крим. Ми визнаємо цілісність України, визнаємо статус Криму у складі України».

Коментуючи на прохання журналістів різкі антиукраїнські висловлювання голови Севастопольського комітету «Фронта национального спасения» народного депутата Республіки Крим О. Круглова, посол сказав: «Це клінічний випадок — маю на увазі його (Круглова) екстремістські погляди».

Кореспондент першої української газети «Кримська світлиця», яка щойно почала виходити на півострові, задав запитання російською мовою. Посол відповів українською, але спочатку привітав 700-тисячне населення українців в Криму з тим, що, нарешті, вони діждалися своєї газети, висловив побажання, щоб вона стала консолідуючим засобом для людей різних національностей півострова.

Завершуючи прес-конференцію, Л. Смоляков сказав: «Ніколи Україна та Росія не долатимуть кордони з допомогою військових формувань. Росія і Україна можуть сперечатися за столом переговорів, але щоб вирішувати питання з допомогою збройних зіткнень — ми цього не допустимо».

Олександр ПІЛАТ.

Експрес-інтерв'ю

Віктор ЮЩЕНКО: «КОЖНИЙ БАНК МАЄ ЗНАТИ СВІЙ МАНЕВР»

— Вікторе Андрійовичу, вітаємо вас із призначенням на посаду найголовнішого банкіра України..

— Дякую.

— Крім оцінки вашого високого професійного потенціалу, деякі депутати щойно висловили на вашу адресу і претензії, правда не конкретизовані...

— Кожна людина рано чи пізно дає собі відповідь на запитання: як жити — порядно, чесно чи як-небудь. Я вибрав перший шлях, і дуже прикро, що мене хтось у чомусь сьогодні безпідставно запідозрював, дорікав роботою в команді Гетьмана.

Мене в цілому влаштовувало будь-яке рішення парламенту. Я вийшов на трибуну як патріот і висловив свою професійну точку зору, незалежну від думки про мене комісій, окремих груп депутатів.

— Погоджуючись зайняти цю посаду, ви не могли не усвідомлювати, яка глиба роботи чекає на вас...

— Розумію всю складність, але якщо ми цю «холодну воду» не перебредемо, то ідея незалежної економічної України залишиться ідеєю.

— За що ж Національному банку слід братися насамперед, з чого розпочнете ви?

— Треба розпочинати із розв'язання монетарної проблеми. Потрібна програма, яка вже має традиційну назву, — Директиви Національного банку на певний період. Треба визначити пріоритети для комерційних банків, які, як оті суворовські солдати, мають знати свій маневр. Сьогодні банки не знають, з чого починати день.

— Курс українського купона до російського рубля падає, сьогодні за один рубль беруть 2,5 купона...

— Я не вважаю, що це реальний курс. Треба вирішувати проблему експортно-імпортних відносин. Якщо Україна в цілому має дефіцитний платіжний баланс, отже в обігу є зайва грошова маса. Від цього залежить здоров'я нашої валюти. Платіжний баланс ускладнюється щоденно, і це позначається на стані нашої грошової одиниці. Це хрестоматійна істина...

Анатолій БЕНЬ.

Проект

УСТАВ СОДРУЖЕСТВА НЕЗАВИСИМЫХ ГОСУДАРСТВ

Государства, добровольно объединившиеся в Содружество Независимых Государств (далее именуемое Содружество),

основываясь на исторической общности своих народов и сложившихся между ними связей,

действуя в соответствии с общепризнанными принципами и нормами международного права, положениями Устава Организации Объединенных Наций, хельсинкского Заключительного акта и другими документами Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе,

стремясь обеспечить общими усилиями экономический и социальный прогресс своих народов,

преисполненные решимости претворять в жизнь положения Соглашения о создании Содружества Независимых Государств, Протокола к этому Соглашению, а также положения Алма-Атинской Декларации,

развивая сотрудничество меду собой в обеспечении международного мира и безопасности, а равно в целях поддержания гражданского мира и межнационального согласия,

желая создать условия для сохранения и развития культур всех народов государств-членов,

стремясь совершенствовать механизмы сотрудничества в Содружестве и повышать их эффективность,

решили принять Устав Содружества и договорились о нижеследующем:

Раздел I.

ЦЕЛИ И ПРИНЦИПЫ

Статья 1.

Содружество основано на началах суверенного равенства всех его членов. Государства—члены являются самостоятельными и равноправными субъектами международного права.

Содружество служит дальнейшему развитию и укреплению отношений дружбы, добрососедства, межнационального согласия, доверия, взаимопонимания и взаимовыгодного сотрудничества между государствами-членами.

Содружество не является государством и не обладает наднациональными полномочиями.

Статья 2

Целями Содружества являются:

сотрудничество в политической, экономической, экологической, гуманитарной, культурной и иных областях;

всестороннее и сбалансированное экономическое и социальное развитие государств — членов в рамках общего экономического пространства, межгосударственная кооперация и интеграция;

обеспечение прав и основных свобод человека в соответствии с общепризнанными принципами и нормами международного права и документами СБСЕ;

сотрудничество между государствами-членами в обеспечении международного мира и безопасности, осуществление эффективных мер по сокращению вооружений и военных расходов, ликвидации ядерного и других видов оружия массового уничтожения, достижению всеобщего полного разоружения;

содействие гражданам государств-членов в свободном общении, контактах и передвижении в Содружестве;

взаимная правовая помощь и сотрудничество в других сферах правовых отношений;

мирное разрешение споров и конфликтов между государствами.

Статья 3

Для достижения целей Содружества государства-члены, исходя из общепризнанных норм международного права и хельсинкского Заключительного акта, строят свои отношения в соответствии с нижеследующими взаимосвязанными и равноценными принципами:

уважение суверенитета государств-членов, неотъемлемого права народов на самоопределение и права распоряжаться своей судьбой без вмешательства извне;

нерушимость государственных границ, признание существующих границ и отказ от противоправных территориальных приобретений;

территориальная целостность государств и отказ от любых действий, направленных на расчленение чужой территории;

неприменение силы или угрозы силой против политической независимости государства-члена;

разрешение споров между государствами-членами мирными средствами таким образом, чтобы не подвергать угрозе международный мир, безопасность и справедливость;

верховенство международного права в межгосударственных отношениях;

невмешательство во внутренние и внешние дела друг друга;

обеспечение прав человека и основных свобод для всех, без различия расы, этнической принадлежности, языка и религии, политических или иных убеждений;

добросовестное выполнение принятых на себя обязательств по документам Содружества, включая настоящий Устав;

учет интересов друг друга и Содружества в целом, оказание на основе взаимного согласия помощи во всех областях их взаимоотношений;

объединение усилий и оказание поддержки друг другу в целях создания мирных условий жизни народов государств-членов Содружества, обеспечение их политического, экономического и социального прогресса;

развитие взаимовыгодного экономического и научно-технического сотрудничества расширение интеграционных процессов;

духовное единение их народов, которое основывается на уважении их самобытности, тесное сотрудничество в сохранении культурных ценностей и культурного обмена.

Статья 4

К сферам совместной деятельности государств-членов, реализуемой на равноправной основе через общие координирующие институты в соответствии с обязательствами, принятыми государствами-членами в рамках Содружества, относятся:

обеспечение прав и основных свобод человека;

координация внешнеполитической деятельности;

сотрудничество в формировании и развитии общего экономического пространства, общеевропейского и евроазийского рынков, таможенной политики;

сотрудничество в развитии систем транспорта, связи;

охрана здоровья и окружающей среды;

вопросы социальной и миграционной политики;

борьба с организованной преступностью;

сотрудничество в области оборонной политики и охраны внешних границ.

Настоящий перечень может быть дополнен по взаимному согласию государств-членов.

Статья 5

Основной правовой базой межгосударственных отношений в рамках Содружества являются многосторонние и двусторонние соглашения в различных областях взаимоотношений государств-членов.

Соглашения, заключенные в рамках Содружества, должны соответствовать целям и принципам Содружества, обязательствам государств-членов по настоящему Уставу.

Статья 6

Государства-члены содействуют сотрудничеству и развитию связей между государственными органами, общественными объединениями, экономическими структурами.

Раздел II.

ЧЛЕНСТВО

Статья 7

Государствами — учредителями Содружества являются государства, подписавшие и ратифицировавшие Соглашение о создании Содружества Независимых Государств от 8 декабря 1991 года и Протокол к этому Соглашению от 21 декабря 1991 года к моменту принятия настоящего Устава.

Государствами — членами Содружества являются те государства-учредители, которые принимают на себя обязательства по настоящему Уставу в течение одного года после его принятия Советом глав государств.

Членом Содружества может также стать государство, которое разделяет цели и принципы Содружества и принимает на себя обязательства, содержащиеся в настоящем Уставе, путем присоединения к нему с согласия всех государств-членов.

Статья 8

На основании решения Совета глав государств к Содружеству в качестве ассоциированного члена может присоединиться государство, желающее участвовать в отдельных видах его деятельности на условиях, определяемых соглашением об ассоциированном членстве.

По решению Совета глав государств на заседаниях органов Содружества могут присутствовать представители других государств в качестве наблюдателей.

Вопросы участия ассоциированных членов и наблюдателей в работе органов Содружества регулируются правилами процедуры таких органов.

Статья 9

Государство-член вправе выйти из Содружества. О таком намерении государство-член извещает письменно депозитария настоящего Устава за 12 месяцев до выхода.

Обязательства, возникшие в период участия в настоящем Уставе, связывают соответствующие государства до их полного выполнения.

Статья 10

Нарушения государством-членом настоящего Устава, систематическое невыполнение государством его обязательств по соглашениям, заключенным в рамках Содружества, либо решений органов Содружества рассматриваются Советом глав государств.

В отношении такого государства могут применяться меры, допускаемые международным правом.

Раздел III.

КОЛЛЕКТИВНАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ И ВОЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО

Статья 11

Государства-члены проводят согласованную политику в области международной безопасности, разоружения и контроля над вооружениями, строительства Вооруженных Сил и поддерживают безопасность в Содружестве, в том числе с помощью групп военных наблюдателей и коллективных сил по поддержанию мира.

Статья 12

В случае возникновения угрозы суверенитету, безопасности и территориальной целостности одного или нескольких государств-членов либо международному миру и безопасности государства-члены незамедлительно приводят в действие механизм взаимных консультаций с целью координации позиций и принятия мер для устранения возникшей угрозы, включая миротворческие операции и использование в случае необходимости Вооруженных Сил в порядке осуществления права на индивидуальную или коллективную самооборону согласно статье 51 Устава ООН.

Решение о совместном использовании вооруженных сил принимается Советом глав государств Содружества или заинтересованными государствами-членами Содружества с учетом их национального законодательства.

Статья 13

Каждое государство-член принимает надлежащие меры по обеспечению стабильного положения на внешних границах государств-членов Содружества. На основе взаимного согласия государства-члены координируют деятельность пограничных войск и других компетентных служб, которые осуществляют контроль и несут ответственность за соблюдение установленного порядка пересечения внешних границ государств-членов.

Статья 14

Высшим органом Содружества по вопросам обороны и охраны внешних границ государств-членов является Совет глав государств. Координацию военно-экономической деятельности Содружества осуществляет Совет глав правительств.

Взаимодействие государств-членов в осуществлении международных соглашений и решении других вопросов в области безопасности и разоружения организуется путем совместных консультаций.

Статья 15

Конкретные вопросы военно-политического сотрудничества государств-членов регулируются специальными соглашениями.

Раздел IV.

ПРЕДОТВРАЩЕНИЕ КОНФЛИКТОВ И РАЗРЕШЕНИЕ СПОРОВ

Статья 16

Государства-члены принимают всевозможные меры для предотвращения конфликтов, прежде всего на межнациональной и межконфессиональной основе, могущих повлечь за собой нарушение прав человека.

Они оказывают друг другу на основе взаимного согласия помощь в урегулировании таких конфликтов, в том числе и в рамках международных организаций.

Статья 17

Государства-члены Содружества будут воздерживаться от действий, способных нанести ущерб другим государствам-членам и привести к обострению возможных споров.

Государства-члены будут добросовестно и в духе сотрудничества прилагать усилия к справедливому мирному разрешению своих споров посредством переговоров или достижения договоренности о надлежащей альтернативной процедуре урегулирования спора.

Если государства-члены не разрешают спор при помощи средств, указанных в части второй настоящей статьи, они могут передать его в Совет глав государств.

Статья 18

Совет глав государств правомочен в любой стадии спора, продолжение которого могло бы угрожать поддержанию мира или безопасности в Содружестве, рекомендовать сторонам надлежащую процедуру или методы его урегулирования.

Раздел V.

СОТРУДНИЧЕСТВО В ЭКОНОМИЧЕСКОЙ, СОЦИАЛЬНОЙ И ПРАВОВОЙ ОБЛАСТЯХ

Статья 19

Государства-члены сотрудничают в экономической и социальной областях по следующим направлениям:

формирование общего экономического пространства на базе рыночных отношений и свободного перемещения товаров, услуг, капиталов и рабочей силы;

координация социальной политики, разработка совместных социальных программ и мер по снижению социальной напряженности в связи с проведением экономических реформ;

развитие систем транспорта и связи, а также энергетических систем;

координация кредитно-финансовой политики;

содействие развитию торгово-экономических связей государств-членов;

поощрение и взаимная защита инвестиций;

содействие стандартизации и сертификации промышленной продукции и товаров;

правовая охрана интеллектуальной собственности;

содействие развитию общего информационного пространства;

осуществление совместных природоохранных мероприятий, оказание взаимной помощи в ликвидации последствий экологических катастроф и других чрезвычайных ситуаций;

осуществление совместных проектов и программ в области науки и техники, образования, здравоохранения, культуры и спорта.

(Окончание на 4-й стр.).

Друкується мовою оригіналу.

УСТАВ СОДРУЖЕСТВА НЕЗАВИСИМЫХ ГОСУДАРСТВ

(Продолжение. Начало на 3-й стр.).

Статья 20

Государства-члены осуществляют сотрудничество в области права, в частности, путем заключения многосторонних и двусторонних договоров об оказании правовой помощи и способствуют сближению национального законодательства.

В случае противоречия между нормами национального законодательства государств-членов, регулирующего отношения в сферах совместной деятельности, государства-члены проводят консультации и переговоры с целью выработки предложений для устранения этих противоречий.

Раздел VI. ОРГАНЫ СОДРУЖЕСТВА

СОВЕТ ГЛАВ ГОСУДАРСТВ И СОВЕТ ГЛАВ ПРАВИТЕЛЬСТВ

Статья 21

Высшим органом Содружества является Совет глав государств.

Совет глав государств, в котором на высшем уровне представлены все государства-члены, обсуждает и решает принципиальные вопросы, связанные с деятельностью государств-членов в сфере их общих интересов.

Совет глав государств собирается на заседания два раза в год. Внеочередные заседания Совета могут созываться по инициативе одного из государств-членов.

Статья 22

Совет глав правительств координирует сотрудничество органов исполнительной власти государств-членов в экономической, социальной и иных сферах общих интересов.

Совет глав правительств собирается на заседания четыре раза в год. Внеочередные заседания Совета могут созываться по инициативе правительства одного из государств-членов.

Статья 23

Решения Совета глав государств и Совета глав правительств принимаются с общего согласия — консенсусом. Любое государство может заявить о своей незаинтересованности в том или ином вопросе, что не должно рассматриваться в качестве препятствия для принятия решения.

Совет глав государств и Совет глав правительств могут проводить совместные заседания.

Порядок работы Совета глав государств и Совета глав правительств регулируется Правилами процедуры.

Статья 24

Главы государств и главы правительств на заседаниях Совета глав государств и Совета глав правительств председательствуют поочередно в порядке русского алфавита названия государств — членов Содружества.

Заседания Совета глав государств и Совета глав правительств проводятся, как правило, в городе Минске.

Статья 25

Совет глав государств и Совет глав правительств создают рабочие и вспомогательные органы как на постоянной, так и на временной основе.

Эти органы формируются из представителей государств-членов, наделенных соответствующими полномочиями.

К участию в их заседаниях могут привлекаться эксперты и консультанты.

Статья 26

Для решения вопросов сотрудничества в отдельных областях и разработки рекомендаций для Совета глав государств и Совета глав правительств созываются совещания руководителей соответствующих государственных органов.

СОВЕТ МИНИСТРОВ ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ

Статья 27

Совет Министров иностранных дел на основе решений Совета глав государств и Совета глав правительств осуществляет координацию внешнеполитической деятельности государств-членов, включая их деятельность в международных организациях, и организует консультации по вопросам мировой политики, представляющим взаимный интерес.

Совет Министров иностранных дел осуществляет свою деятельность в соответствии с Положением, утверждаемым Советом глав государств.

КОНСУЛЬТАТИВНАЯ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ РАБОЧАЯ КОМИССИЯ ПРИ СОВЕТЕ ГЛАВ ГОСУДАРСТВ И СОВЕТЕ ГЛАВ ПРАВИТЕЛЬСТВ

Статья 28

Консультативная экономическая рабочая комиссия при Совете глав государств и Совете глав правительств осуществляет выработку предложений по развитию социально-экономического сотрудничества и реализации согласованных многосторонних решений по конкретным сферам хозяйствования.

Комиссия действует в соответствии с Положением, утверждаемым Советом глав государств.

Местом пребывания Комиссии является город Минск.

СОВЕТ МИНИСТРОВ ОБОРОНЫ ГЛАВНОЕ КОМАНДОВАНИЕ ОБЪЕДИНЕННЫХ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ

Статья 29

Совет Министров обороны является органом Совета глав государств по вопросам военной политики и военного строительства государств-членов.

Главное командование Объединенных Вооруженных Сил осуществляет руководство Объединенными Вооруженными Силами, а также группами военных наблюдателей и коллективными силами по поддержанию мира в Содружестве.

Совет Министров обороны и Главное командование Объединенных Вооруженных Сил осуществляют свою деятельность на основе соответствующих положений, утверждаемых Советом глав государств.

СОВЕТ КОМАНДУЮЩИХ ПОГРАНИЧНЫМИ ВОЙСКАМИ КОМАНДОВАНИЕ ПОГРАНИЧНЫМИ ВОЙСКАМИ

Статья 30

Совет командующих Пограничными войсками является органом Совета глав государств по вопросам охраны внешних границ государств-членов и обеспечения стабильного положения на них.

Командование Пограничными войсками руководит действиями Пограничных войск по охране внешних границ и морских экономических зон государств-членов в соответствии с полномочиями, определенными Советом глав государств.

Совет командующих и командование Пограничными войсками осуществляют свою деятельность на основе соответствующих положений, утверждаемых Советом глав государств.

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ СУД

Статья 31

Экономический суд действует в целях обеспечения выполнения экономических обязательств в рамках Содружества.

К ведению Экономического суда относится разрешение споров, возникающих при исполнении экономических обязательств. Суд может разрешать и другие споры, отнесенные к его ведению соглашениями государств-членов.

Экономический суд вправе толковать положения соглашений и иных актов Содружества по экономическим вопросам.

Экономический суд осуществляет свою деятельность в соответствии с Соглашением о статусе Экономического суда и Положением о нем, утверждаемым Советом глав государств.

Местом пребывания Экономического суда является город Минск.

КОМИССИЯ ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА

Статья 32

Комиссия по правам человека является консультативным органом Содружества и наблюдает за выполнением обязательств по правам человека, взятым на себя государствами-членами в рамках Содружества.

Комиссия состоит из представителей государств-членов Содружества и действует на основе Положения, утверждаемого Советом глав государств.

Местом пребывания Комиссии по правам человека является город Минск.

ОРГАНЫ ОТРАСЛЕВОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

Статья 33

На основе соглашений государств-членов о сотрудничестве в экономической, социальной и других областях могут учреждаться органы отраслевого сотрудничества, которые осуществляют выработку согласованных принципов и правил такого сотрудничества и способствуют их практической реализации.

Органы отраслевого сотрудничества (советы, комитеты) выполняют функции, предусмотренные в настоящем Уставе и в положениях о них, обеспечивая рассмотрение и решение на многосторонней основе вопросов сотрудничества в соответствующих областях.

В состав органов отраслевого сотрудничества входят руководители соответствующих органов исполнительной власти государств-членов.

Органы отраслевого сотрудничества в пределах своей компетенции принимают рекомендации, а также в необходимых случаях вносят предложения на рассмотрение Совета глав правительств.

КОМИТЕТ ПОСТОЯННЫХ ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ

Статья 34

Исполнительным органом Содружества является Комитет постоянных представителей.

В состав Комитета входят полномочные представители государств-членов и Координатор Комитета.

Координатор Комитета назначается Советом глав государств на четыре года.

Местом пребывания Комитета является город Минск.

Статья 35

Постоянные представители, в ранге чрезвычайных и полномочных послов, наделенные необходимыми полномочиями от глав государств-членов, представляют свои государства в рабочих и консультативных органах Содружества, местом пребывания которых является город Минск.

Статья 36

Комитет постоянных представителей осуществляет следующие основные функции:

организация заседаний Совета глав государств и Совета глав правительств, а также содействие работе других органов Содружества;

исполнение поручений Совета глав государств и Совета глав правительств;

подготовка для государств-членов информации и предложений об осуществлении сотрудничества в различных областях;

организация совещаний представителей государств и экспертов для проработки и согласования проектов документов, выносимых на заседания Совета глав государств и Совета глав правительств.

Положение о Комитете и его Координаторе утверждается Советом глав государств.

Статья 37

Организационно-техническое обеспечение Совета глав государств, Совета глав правительств и других органов Содружества осуществляет Секретариат Комитета постоянных представителей.

РАБОЧИЙ ЯЗЫК СОДРУЖЕСТВА

Статья 38

Рабочим языком Содружества является русский язык.

Раздел VII. МЕЖПАРЛАМЕНТСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО

Статья 39

Межпарламентская ассамблея проводит межпарламентские консультации, обсуждает вопросы сотрудничества в рамках Содружества, разрабатывает совместные предложения в сфере деятельности национальных парламентов.

Статья 40

Межпарламентская ассамблея состоит из парламентских делегаций.

Организацию деятельности Межпарламентской ассамблеи осуществляет Совет Ассамблеи, состоящий из руководителей парламентских делегаций.

Процедурные вопросы деятельности Межпарламентской ассамблеи регулируются ее Регламентом.

Место пребывания Межпарламентской ассамблеи является город Санкт-Петербург.

Раздел VIII. ФИНАНСИРОВАНИЕ

Статья 41

Расходы по финансированию деятельности органов Содружества распределяются на основе долевого участия государств-членов и устанавливаются в соответствии со специальными соглашениями о бюджетах органов Содружества.

Бюджеты органов Содружества утверждаются Советом глав государств по представлению Совета глав правительств.

Статья 42

Вопросы финансово-хозяйственной деятельности органов Содружества рассматриваются в порядке, определяемом Советом глав правительств.

Статья 43

Государства-члены самостоятельно несут расходы, связанные с участием их представителей, а также экспертов и консультантов в работе совещаний и органов Содружества.

РАЗДЕЛ IX. ЗАКЛЮЧИТЕЛЬНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 44

Настоящий Устав подлежит ратификации государствами-учредителями в соответствии с их конституционными процедурами.

Ратификационные грамоты сдаются Правительству Республики Беларусь, которое будет извещать о сдаче на хранение каждой грамоты другие государства-учредители.

Настоящий Устав вступает в силу для всех государств-учредителей с момента сдачи на хранение ратификационных грамот всеми государствами-учредителями либо для государств-учредителей, сдавших свои ратификационные грамоты, через один год после принятия настоящего Устава.

Статья 45

Поправки к настоящему Уставу могут быть предложены любым государством-членом. Предложенные поправки рассматриваются в соответствии с правилами процедуры Совета глав государств.

Поправки к настоящему Уставу принимаются Советом глав государств. Они вступают в силу, после ратификации всеми государствами-членами в соответствии с их конституционными процедурами, с даты получения Правительством Республики Беларусь последней ратификационной грамоты.

Статья 46

Государства-учредители Содружества могут при ратификации настоящего Устава сделать оговорки и заявления по разделам III, IV и VII и статьям 28, 29, 30, 31, 32.

Статья 47

Настоящий Устав будет зарегистрирован в соответствии со статьей 102 Устава Организации Объединенных Наций.

Статья 48

Настоящий Устав составлен в одном экземпляре на государственных языках государств-учредителей Содружества. Подлинный экземпляр хранится в Архиве Правительства Республики Беларусь, которое направит всем государствам-учредителям его заверенные копии.

Статут СНД — ярмо чи панацея?

(Закінчення. Початок на 1-й стор.).

Олександр ЧАРОДЄЄВ, народний депутат України:

— Щоб говорити про Статут, спершу треба сказати про ту кампанію, яку розгорнули в засобах масової інформації з подачі Президента і його команди: мовляв, не можна підписувати, бо нас утягують у рабство. Неприпустимим було те, що говорили «не підписувати», не читаючи.

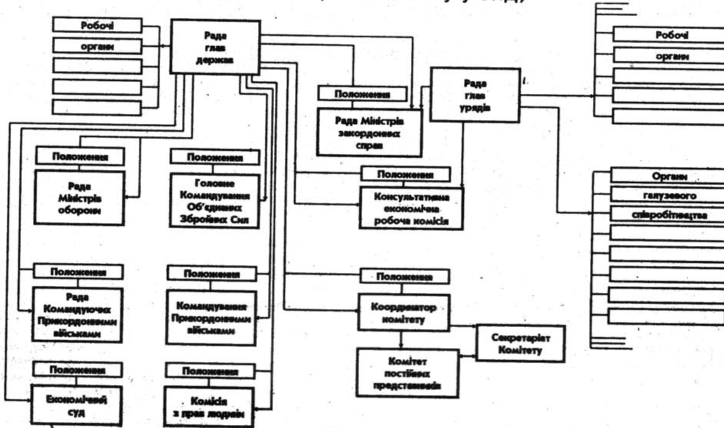
У нас на сесії Донецької міськради, коли там постало питання Статуту, я розповсюдив тридцять примірників і, повірте, вирывали з руками, а вся міськрада проголосувала за підписання і обговорення в парламенті, оскільки він приймав Декларацію про суверенітет, ратифікував Біловезькі угоди. Донецька облрада прийняла аналогічне звернення до Президента. Всі рухи нерухівського типу (бо Рух у нас — то купка відщепенців, яких у нас на Донеччині ніхто й за людей не вважає), конференція шахтарів у Луганську, спілка директорів, підприємців — всі ці реальні сили виступили за підписання.

Я переконаний: Статут треба було обговорювати і якщо вже не підписувати, то сказати, які пункти не підходять і запропонувати їх змінити. Статут, на мій погляд, досить рухлий і, говорячи афористично, то передбачає, що ми з Союзу пішли, а з СНД і поготів підемо. Багато статей документа (зокрема, 9, 45, 46-та) дають можливість робити поправки, застереження. Треба було брати участь у Міжпарламентській асамблеї, щоб затим не плакатись, мовляв, Статут поганий. Отже, позицію ми зайняли невиграшну. Відразу цього не буде помітно, але через два-три місяці непідписання Статуту відіб'ється на економіці України.

Степан ХМАРА, народний депутат України:

— Від імені Української консервативної республіканської партії хочу заявити, що ми вважаємо неприпустимим навіть вести мову про якийсь Статут СНД. Ми постійно виступаємо за денонсацію Україною Дагомиської і Ялтинської угод. Український народ буде господарем на своїй землі тільки тоді, коли житиме в повністю незалежній Українській державі. Ми вважаємо дуже небезпечним подальше перебування в СНД, бо це уповільнює державотворчі процеси й породжує спокусу серед наших партнерів, зокрема в імперській метрополії, насамперед у російського керівництва, що вдасться утримати Україну в орбіті імперії. Нам треба раз і назавжди розвіяти ці ілюзії в російського імперського керівництва, в нашого народу і в нашого державного керівництва.

Структура органів СНД
(згідно з проектом Статуту СНД)

Суб'єктивна думка оглядача

МІНСЬК: СПРОБА ПОВЕРНУТИСЯ НА КРУГИ СВОЯ?

або КРОКИ ДО РОЗУМНОГО ЛІДЕРСТВА

Місце кожної держави на геополітичному просторі планети, як відомо, визначається двома чинниками: внутрішнім і зовнішнім. Усі ми стаємо свідками того, як сучасність вимагає органічного їх поєднання, і саме ця єдність зовнішнього та внутрішнього життя країни й визначає її вагу. Дедалі важливішими для країни стають не її військові арсенали чи, наприклад, наявність атомної зброї, а зовсім інші показники: темпи промислового розвитку, стан фінансової системи, внутрішня політична стабільність, принципова позиція в зовнішній політиці тощо. Ядерний клуб на планеті не розширився (якщо не брати до уваги Україну, Білорусь та Казахстан), але з'явилися нові держави-лідери: економічно сильні Німеччина, Канада, Японія, «східно-азіатські тигри» та «дракони» тощо.

Україні, звичайно, до «тигрів» і «драконів» ще далеко, але й для неї теж важливо, яке місце посідати в майбутньому. Іншими словами, ставитимуться чи не ставитимуться серйозно до України інші держави світу й зокрема її найближчі сусіди. Зрозуміло, що доки в Україні перебувають 176 стратегічних ядерних ракетних комплексів, доти й зацікавленість світу буде. А що буде «післяракетної доби», коли Україна реалізує свій безядерний статус, стане нейтральною і позаблоковою?

У відповіді на це запитання, звісно, не йдеться про український державний гегемонізм. Мова про те, щоб наша держава, яку Бог не обділив нічим, окрім хіба що, на жаль, умінням усім розумно розпорядитися, остаточно не перетворилася на вічний «хутір» світової цивілізації, на чийсь сировинний додаток чи постійний ринок збуту чужих товарів. Така перспектива, повторюю, на жаль, можлива. Але не обов'язкова, знову ж таки з огляду на природний та економічний потенціал і геополітичні можливості.

І починати треба з реального ділового і дієвого усвідомлення своїх можливостей. Аналізуючи події в Україні, на жаль, можна констатувати, що дійшла вона до цього тільки на другому році незалежності. І щоб займати гідне місце, зробила перші кроки в Мінську 22 січня цього року. Точніше, зробила не нові, а тільки повторила старі, річної давності. Спробую пояснити, чому, наприклад, можливе лідерство нашої держави в СНД.

Згадайте, як стартувала незалежна Україна в 1991 році. З того, що очолила процес закономірного розвалу останньої велетенської імперії, СРСР. Саме очолила, а не розвалила, взявши курс на незалежність. Бо факт є фактом: Росія і Білорусь, як і Україна, — засновники Союзу, змушені були погодитися з українською позицією і створити СНД, до якої в Алма-Аті приєдналися ще сім колишніх союзних республік. А далі сталося те, що й мало статися, — в СНД з'явилися два лідери і центри сили. З одного боку, Москва, яка прагнула зберегти в орбіті свого впливу колишніх «сестер», з другого — Київ, який мав свої інтереси і на який інші нові держави дивилися як на противагу російським домаганням на гегемонізм. Визначилися й два протилежні погляди на призначення СНД: або механізм цивілізованого розлучення і партнерського економічного співробітництва, або передумова для новітнього «братання». У цій ситуації в СНД могла скластися рівновага на осі «Росія — всі інші держави на чолі з Україною», і співдружність запрацювала б так, як задумувалася в Києві, бо це вигідно було б і Мінську, і Кишиневу, й Алма-Аті, і всім іншим. Та не склалася. Росія змогла використати свій величезний економічний і політичний потенціал, всі ж інші не змогли об'єднатися. А Україна, на жаль, демонструючи свої незалежницькі наміри, не помітила, як переступила межу, котра відділяє активну незалежну позицію від пасивної самоізоляції, в першу чергу в СНД. Замість того, щоб пропонувати різноманітні угоди, договори, врешті-решт, декларації щодо удосконалення співдружності, Україна тільки відмахувалася від російських пропозицій і таким чином втрачала своє лідерство в СНД. Росія за цих умов змогла так використати свої економічні важелі тиску, що більшість держав чи не єдиний порятунок від економічного розвалу побачила в політиці, а саме в підписанні Статуту СНД. Саме так з'явилося оте від лукавого: підпишете Статут — буде і нафта, і газ, і рублі, і все інше. Появі ж таких настроїв у нас сприяло й те, що розрив економічних зв'язків збігся з бездіяльністю колишнього уряду, відсутністю радикальних реформ і жахливим розбазарюванням навіть того, що мали...

Сьогодні ситуація змінилася хоча б уже тому, що з'явився уряд, готовий іти не назад, а вперед. Йому потрібна була зовнішня підтримка у вигляді відновлення народногосподарських зв'язків, зокрема для того, щоб енергетична криза остаточно не поставила на коліна. І був Мінськ 22 січня. І був головний його підсумок — Статут СНД тільки парафовано, а не підписано, і невідомо, чи він узагалі буде підписаний. І відома головна причина цього — Україна поїхала в Білорусь не з порожніми руками, а з проектами документів про удосконалення в першу чергу економічного співробітництва в СНД. Оце головний підсумок мінської зустрічі — співдружність не розпалася, а їй надано нових стимулів як механізмові економічної співпраці, і зроблено це з ініціативи України. А отже, Київ зможе знову очолити потрібний всім державам процес, бо мову повів про основу основ — про економіку. Саме тому і з'явилися в України перші союзники — Туркменистан і Молдова. Переконаний: за ними будуть й інші. І не проти Росії, а за справжню економічну співдружність.

Володимир СКАЧКО.

Коментар фахівця

СПІВДРУЖНІСТЬ ЯК «ЄДИНА Й НЕПОДІЛЬНА»

Дискусія, що розгорнулася останнім часом з приводу проекту Статуту СНД, має, на мій погляд, один істотний недолік: робиться загальна оціночна характеристика без детального аналізу як документа в цілому, так і окремих його статей. Ця коротка розвідка має на меті дати читачам уявлення про окремі, найодіозніші положення проекту, що, гадаю, пояснить його різко негативну суть.

У тексті немає визначення Співдружності, тобто визначення, що ж вона собою являє: міжнародну організацію, союз держав чи державу? Аналіз проекту, однак, свідчить, що йдеться про форму державного ладу, яка має проміжний характер між конфедерацією та федерацією і яка не є останньою тільки через відсутність єдиного громадянства.

Практично всі положення Статуту можна розділити на дві категорії:

а) ті, що є в Статуті ООН та документах НБСЄ (які Україна вже підписала);

б) ті, що ведуть до обмеження суверенних прав країн-учасниць.

Згідно із Статутом мають бути створені 12 головних і десятки робочих та галузевих органів Співдружності, які мають займатися практично всіма питаннями діяльності держав-учасниць, крім питань культури.

Держави-учасниці відокремлені від зовнішнього світу Прикордонними військами Співдружності, які відповідно до ст. 30 охоронятимуть «зовнішні кордони й морські економічні зони членів Співдружності». (Стосовно України проблема Чорноморського флоту розв'язується однозначно: він весь має бути переданий під командування ОЗС СНД).

Статут не має механізму реалізації як цього, так і інших документів Співдружності. Ст. 10 передбачає, що порушення Статуту та невиконання якою-небудь державою її зобов'язань «або рішень органів Співдружності розглядає Рада глав держав». Але згідно зі ст. 23 рішення ця Рада ухвалює консенсусом, тобто голос «проти» держави-відповідача унеможливлює ухвалу будь-яких рішень.

Положення ст. 9 про те, що «зобов'язання, які виникли під час участі в Статуті, зв'язують відповідні держави до їх повного виконання», практично унеможливлюють задекларoване раніше право виходу із Співдружності.

Ст. 10 передбачає, що відносно держав-членів, котрі не виконують рішень органів Співдружності, «можуть вживати заходів, що їх припускає міжнародне право». Останнє, як відомо, допускає досить широкий діапазон санкцій: від дипломатичних демаршів до економічної блокади й застосування збройних сил. Але тоді як, скажімо, ООН ухвалює це рішення колективним органом — Радою Безпеки, проект Статуту СНД передбачає можливість ухвали рішення про спільне використання Об'єднаних Збройних Сил навіть однією державою — членом Співдружності. Із урахуванням її національного законодавства (а не норм міжнародного права чи угод у межах СНД).

Єдиним, можливо, позитивним положенням Статуту є необхідність створення Економічного суду для «розв'язання суперечок, що виникають при виконанні економічних зобов'язань». Але необхідною умовою його ефективної роботи є непідзвітність членів Суду своїм державам, їхня повна незалежність (як це передбачено для членів Міжнародного суду в Гаазі).

Висновки:

1. Підписання Статуту практично позбавить країни-учасниці суверенітету. Їхні вищі законодавчі, виконавчі і навіть судові (ст. 20) органи будуть змушені надалі ухвалювати тільки рішення, спрямовані на виконання відповідних рішень органів Співдружності.

2. Участь у Співдружності такого типу змусить держави-учасниці згортати їхні прямі відносини з іншими країнами світу.

3. Статут відповідає інтересам тільки однієї держави-учасниці і двох категорій політиків:

а) які хочуть відновити імперію;

б) які сподіваються отримати посаду в одному з новонароджених органів.

Павло ЖОВНІРЕНКО,
економіст-міжнародник.

Продиктовано в номер

СПРОБА ОБ'ЄДНАННЯ

25 січня представники понад двадцяти політичних партій, громадських рухів і профспілок Севастополя зустрілися з головою міськради В. Семеновим. Як і слід було чекати, думки на зустрічі розділилися. Більшість учасників пов'язувала вирішення проблем Севастополя із стабільним становищем у місті. А ось «Фронт национального спасения», «Республиканское движение Крыма», Всекримський рух виборців за Республіку Крим і «Русское движение Севастополя» стояли за те, що вирішення проблем міста можливе тільки після передачі його під юрисдикцію Росії. Єдине, з чим погодились обидві сторони — провести у найближчому майбутньому круглий стіл керівників міста і громадських організацій.

ВІД РОСІЇ — НІ НА КРОК?

Прес-конференція у ВР Криму

22 січня ввечері керівник позаурядового науково-аналітичного соціально-економічного центру колишнього СРСР (Москва) Леонід Бірюков дав у Верховній Раді Криму прес-конференцію. Він заявив, що «думки Горбачова щодо застою в 70—80 роки брехливі. Ніякого застою не було». За твердженням Бірюкова, СРСР займав перше місце в світі по виробництву товарів народного споживання, а талони на продукти харчування вперше після їх скасування в 1948 році були введені в 1985 році.

На заперечення кореспондентів Кримської телерадіокомпанії і газети «Голос України», що вже з 1970 року в Омську, Новосибірську, Свердловську, Магадані існували продовольчі картки, відповів: «Не знаю, я тоді жив у Білорусії».

З ініціативи очолюваного Бірюковим центру в Москві пройшла конференція вчених-марксистів, на якій були піддані критиці програми економічного відродження, запропоновані Явлінським, Гайдаром, іншими спеціалістами, як дилетантські й такі, що не містять основних елементів — мети їх реалізації, робочих механізмів і джерел фінансування.

Бірюков заявив, що днями відбудеться суд-трибунал над М. Горбачовим. Санкцію на це дав генеральний прокурор Росії В. Степанков. Горбачову інкримінується насамперед те, що на рахунках за кордоном у нього і його сім'ї знаходяться 2,3 мільярда доларів. За словами Бірюкова, Горбачов, узнавши про суд, «зафрахтував» собі поїздку до Нідерландів.

Отакої!

Коли Бірюкова запитали, як він ставиться до подій 19—21 серпня 1991 року, він лише послався на недавнє висловлювання генерального прокурора Росії В. Степанкова: «Я не знаю, чи буде суд над ГКЧП, оскільки одні вважають цих людей злочинцями, інші — героями».

Леонід Бірюков сказав, що керований ним центр виступає проти будівництва нафтопроводу з Росії в Південну Корею, з Казахстану — в країни Середземномор'я, газопроводу з Туркменії в Китай. «Це — безумство».

«Лише тісний зв'язок з Росією може вивести Україну з того краху, в якому опинилася її економіка» — зауважив Бірюков. Він хоче аргументовано довести це Президентові України, з яким має намір зустрітися найближчим часом. У центрі також готова програма економічного відродження Криму, яку він хоче представити Верховній Раді автономної республіки.

На думку Бірюкова, «всі потужності колишнього СРСР повинні працювати в три зміни, на кооперації, і домінувати в усьому має Росія».

Бірюков також повідомив, що у Президента Росії Б. Єльцина в зарубіжних банках знаходиться 81 мільйон доларів, зауваживши, що «Єльцина уже не підтримують в Росії, і Хасбулатов упустив велику можливість коли з'їзд народних депутатів РФ міг оголосити Єльцину імпічмент і він уже не був би Президентом».

Олександр ПІЛАТ.
Республіка Крим.

Що почім

Репресований має право?

Півтора року працює комісія облради з питань поновлення прав реабілітованих. За цей час до неї звернулося близько 6 тисяч колишніх репресованих або їхніх спадкоємців. Особливо збільшився потік звернень після прийнятого Кабінетом міністрів України у жовтні 1992 року нового положення про порядок виплати компенсацій, повернення майна або відшкодування його вартості реабілітованим громадянам в сумі 70 тисяч карбованців. Попередня сума компенсацій — до 7 тисяч карбованців. Шкода, що гуманний крок уряду поставив у нерівні умови тих, хто уже отримав компенсацію і тих, хто має її отримати. Не проіндексовані 7 тисяч під жорнами інфляції перетворилися у жалюгідні папірці: як правило, колишні в'язні зберігали гроші на чорний день у відділеннях ощадного банку.

Лідія ТИТАРЕНКО.
Черкаська область.

Фотоетюд Михайла Сачка: «Хто кому що винен?».

Зверніть увагу

ВТРАТИ КОМПЕНСУЮТЬСЯ

Подорожчання матеріально-технічних ресурсів, витрат на будівництво об'єктів соціально-культурного та побутового призначення, шляхів, водопостачання та газифікації в сільській місцевості, зрозуміло, негативно позначилось на фінансово-економічному стані колгоспів, радгоспів, інших сільськогосподарських підприємств.

У зв'язку з цим представник Президента України в Київській області І. Капштик видав розпорядження: сільськогосподарським товаровиробникам та ветсанутильзаводам компенсуються витрати, зумовлені подорожчанням енергоносіїв, комбікормів, інших ресурсів.

Колективним сільськогосподарським підприємствам, радгоспам, міжгосподарським підприємствам відшкодовуються витрати власних коштів та кредитів банку на будівництво об'єктів соціально-культурного та побутового призначення, водопостачання, шляхів та газифікації в сільській місцевості, розпочатих до 1 січня 1991 року.

Микола КОВАЛЬ.

Фінанси

ЗАСНОВАНА КЛІРИНГОВА ПАЛАТА

22—23 січня у Ялті відбулася конференція керівників комерційних банків. Усі країни СНД, Грузія, Латвія та Литва заснували клірингову палату, діяльність якої поширюватиметься на всю територію колишнього СРСР. Лише Естонія категорично відмовилася від участі у роботі конференції.

Суть клірингових операцій полягає у взаємному заліку між банками вимог, зобов'язань і заборгованості обслуговуваних ними клієнтів. 31 комерційний банк увійшов до палати і одержав можливість працювати з кореспондентськими рахунками всіх учасників палати. Завдяки доступу до електронної інформаційної мережі та забезпеченню сучасними каналами зв'язку банки зможуть здійснювати клірингові операції за лічені години. При цьому дійсного руху коштів між банками не відбуватиметься, що значно спростить організацію проведення платежів.

Ініціатор заснування клірингової палати — комерційний «Приватбанк» (Дніпропетровськ).

Наш кор.
Республіка Крим.

Анонс

У КАБАРЕ ПРИЙШЛА ІМПРОВІЗАЦІЯ

Кабаре минулого століття не було схоже на звичні для нас сучасні його різновиди: кафе й ресторани з набором естрадних номерів. Це були артистичні кабачки, де збиралися поети, артисти, музики й влаштовували імпровізовані вистави. Не знаю, чи стояв первісний образ кабаре перед організаторами «Імпровізу-93», але ідея їхнього вечора яскраво являє собою імпровізовану артистичну виставу.

Театр пластичної драми під керівництвом В. Мишньової та творчий центр «Арс» при підтримці фірми «Камма» проводять такий вечір 28 січня у БК МВС, куди запросили артистів, художників, музикантів і багатьох знаменитих людей мистецтва. Відома київська художниця Ніна Лапчик виставить свої гобелени, а ансамбль ударних інструментів О. Блинова запропонує свої музичні композиції; в імпровізованій, непередбаченій дії візьмуть участь артисти пантоміми, драматичні актори Експериментального театру В. Більченка й лялькарі міського театру ляльок. Як розгорнеться дія вечора — лише Богові відомо (самі розумієте, імпровізація), але якщо пощастить створити атмосферу волі й невимушеності, якщо пануватиме стихія гри й азарту, то своє завдання організатори вечора вважатимуть виконаним.

Отож мали ми вже капусник, лимонник, тепер ось і імпровіз. На такий вечір потраплять тільки запрошені й посвячені. І це не забаганка — адже «Імпровіз» не концерт — це рідкісна й чудова можливість святкової зустрічі й, дійсно, творчого спілкування представників одразу кількох видів мистецтва.

Марина ЛЕБІДЬ.
Київ.

ЧИЙ З'ЇЗД?

Минулих вихідних засоби масової інформації розповсюдили повідомлення про проведення у Києві III з'їзду солдатських матерів України. Як голова Координаційної Ради Організації солдатських матерів України (ОСМУ), обрана на законних засадах, змушена заявити, що ОСМУ до вказаного заходу не має ніякого відношення. Судячи з виступів у засобах масової інформації організаторів так званого III з'їзду, працівників Комітету соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей при Кабінеті міністрів — а саме Артамонової, Бачинської та інших, з'їзд був ініційований саме цим Комітетом. А політика цієї урядової структури спрямовується на розкол ОСМУ та підміну собою функцій незалежної громадської організації, а не на реальний захист наших синів та здійснення військової реформи.

Людмила ТРУХМАНОВА.

РАДА ВИРІШИЛА

На Раді отаманів українського козацтва в Одесі прийнято низку важливих рішень щодо становлення структури цього руху. Невдовзі очікується відкриття Економічного центру українського козацтва, почнуть діяти отаманства. Рада отаманів вирішила скликати 13—14 березня позачергову Велику Раду українського козацтва, бо відсутність статуту, концепції розвитку та інших основоположних документів гальмує становлення козацтва. Головний отаман Є. Петренко сказав нашому кореспондентові, що Рада схвалила позицію України на зустрічі у Мінську. Козаки рішуче виступають за позаблоковий принцип розвитку держави.

Сергій ВЛАД.

ЗУСТРІЧІ В «КРАКОВІ»

Знову в Україну приїздить відомий американський євангелічний пастор, керівник слов'янської місії Віктор Браницький. Разом із гітаристом і співаком Дагласом Пітерсеном вони побувають у Києві, Конотопі, Сумах. 30 і 31 січня в київському кінотеатрі «Краків» о 12.00 розпочнуться проповіді-зустрічі заокеанських гостей.

МОЛОКА МАЛО; АЛЕ...

Наприкінці минулого тижня масове отруєння громадян зафіксовано в Хусті, на Закарпатті. До лікарні звернулося близько 50 чоловік. 23 з них, у тім числі четверо дітей, госпіталізовані. На сьогодні стан хворих задовільний. Лише двоє мають кишкові розлади середньої тяжкості.

За даними попереднього обстеження, причина отруєння — вживання сирого молока. Є й інші версії. Створено обласну комісію для розслідування цього випадку.

Микола ГОРВАТ.

Правовий «лікнеп»

То там, то тут чути: «Верховна Рада приймає закони, які не всі виконують, а дехто нехтує ними». І в цьому є рація. Причин такого становища кілька. З одного боку, парламент не здійснює дієвого контролю за виконанням виданих «на-гора» законодавчих актів. З другого боку, пасивні громадяни, які не вимагають дотримання нових законів від тих, хто має це робити, бо й самі нерідко хоч і знають про прийняття таких актів, але надто слабо обізнані з їх змістом.

Під кінець минулого року Верховна Рада України оперативно, без особливих дебатів, а тому, очевидно, для багатьох непомітно, внесла зміни й доповнення до Кримінально-процесуального і Цивільного процесуального кодексів України, що спрямовані на повніше забезпечення дотримання прав і свобод наших громадян. Яким чином? Про це читачам «Голосу України», а через них і всім громадянам, розповідає голова парламентської Комісії з питань правопорядку та боротьби із злочинністю Ярослав КОНДРАТЬЄВ.

САНКЦІЮ НА АРЕШТ МОЖЕ СКАСУВАТИ СУД

I. У разі незгоди з відмовою у порушенні кримінальної справи апелювати можна буде і до суду

Торік органи внутрішніх справ України отримали понад 600 тисяч заяв громадян, що постраждали внаслідок протиправних дій. Але, зрозуміло, не за всіма цими заявами порушувалися кримінальні справи. В деяких випадках органи дізнання посилалися на мізерність завданих громадянинові збитків, відсутність складу злочину тощо. Потерпілий, який не погоджувався з таким рішенням представника органу правопорядку, мав єдину можливість оскаржити його — прокуророві, і якщо прокурор в порядку нагляду не скасовував це рішення органу дізнання, слідчого, то апелювати потерпілий більше не мав до кого.

Ситуація змінилася із введенням в дію принципово нової ст. 99^{1} Кримінально-процесуального кодексу України. Відповідно до неї потерпілий громадянин чи його законний представник мають можливість упродовж семи днів з часу отримання копії постанови слідчого чи органу дізнання про відмову в порушенні кримінальної справи оскаржити її прокуророві, а якщо таку виніс прокурор, то прокуророві вищого рівня. Так, власне, було й раніше, але тепер шанси громадянина домогтися справедливості цим не вичерпуються. Якщо його не задовольнить рішення прокуратури, він має право звернутися до суду.

Це дуже важливо, адже останнє слово в охороні прав громадянина має тепер сказати не працівник будь-якого правоохоронного органу, а орган правосуддя.

Щоправда, новий порядок збільшить навантаження на суддів, прокурорську систему. Збільшиться й статистичний відсоток зареєстрованих кримінальних злочинів. Але це станеться не за рахунок їх реального зростання, а внаслідок повнішого обліку вчинених дрібних злочинів — крадіжок, хуліганств тощо.

II. Суддя відновить істину, якщо справу закрито безпідставно

Така ж процедура запроваджується щодо порядку оскарження і постанови слідчого про закриття кримінальної справи. Прокурор знайомиться з цією справою і не пізніше як через 30 днів виносить відповідне рішення, яке громадянин, за бажання, також має право оскаржити через суд.

Попереднє слідство у кримінальній справі може бути відновлене у межах встановлених законом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності постановою прокурора, начальника слідчого відділу чи судді.

І ще одне істотне нововведення. Прокурорам, починаючи з Генерального і закінчуючи районними та прирівненими до них, а також заступникам прокурорів, крім заступників районних і міських прокурорів, дозволено відкликати із суду кримінальну справу, за якою обвинуваченого ще не віддано до суду.

III. Санкцію прокурора на арешт може бути скасовано

Наша комісія врахувала рекомендації ООН, відповідно до яких заарештований, його захисник чи законний представник можуть оскаржити санкцію прокурора на арешт в суді. Звичайно ж, ми виходили і з наших реалій, адже відомо, що в слідчих ізоляторах, камерах попереднього ув'язнення перебуває чимало запідозрених у злочинах громадян, до яких, коли розібратися, можна було б застосовувати інший запобіжний захід, такий, скажімо, як підписка про невиїзд.

Заарештований, його захисник чи представник звертаються особисто або через адміністрацію місця попереднього ув'язнення до суду за місцем перебування прокурора, який дав санкцію на арешт. І суд зобов'язаний у триденний строк з моменту одержання скарги розглянути її, і якщо є на те підстави, скасувати санкцію прокурора на арешт, а особа, у провадженні якої перебуває ця справа, зобов'язана в такому випадку прийняти рішення про застосування щодо підозрюваного іншого запобіжного заходу. Постанова судді оскарженню в касаційному порядку не підлягає.

Про інші важливі нововведення до Кримінально-процесуального і Цивільного процесуального кодексів в наступних подачах.

Записав
Анатолій БЕНЬ,
спеціальний кореспондент «Голосу України» з питань прав людини.

Воєнна доктрина

БРОНЯ МІЦНА, ШВИДКІ РАКЕТИ НАШІ

НА СЬОГОДНІ доопрацьовується воєнна доктрина України і найближчим часом гостро постане питання про чисельність й структуру Збройних Сил нашої держави. Коли орієнтуватися на сучасний світовий досвід військового будівництва, то чисельність збройних сил більшості розвинених держав становить 0,8—1 відсоток від загальної кількості населення. Сухопутні війська, що становлять основу армій цих держав, налічують 65—70 відсотків загальної кількості особового складу. Танки, як і раніше, залишаються їхньою ударною силою, тому що у всій системі озброєнь та військової техніки сухопутних військ поки що немає іншої зброї, здатної ефективніше розв'язувати широке коло бойових завдань.

Є й непрямі докази того, що танкам відведено дуже серйозне місце та роль у системі озброєнь сухопутних військ. Це насамперед неухильне зростання як чисельності танкових парків, так і кількості танкобудівних держав. Так, якщо на початку 60-х років танки випускали лише 5—6 держав, то нині їх розробляють і випускають не менш як 20 держав. У Європі це Франція, Англія, Італія, Іспанія, Швеція, Швейцарія, Німеччина, Росія, Україна. Що ж до танкового виробництва, то СРСР у 1990 році випустив близько 1700 танків, США — 576, а сусіди України — Польща та Чехо-Словаччина, за даними 1985 року, випускали за радянською ліцензією близько 700 танків Т-72 на рік. У 1991 році в Росії випущено майже 1000 танків.

В Україні зосереджено близько 30 відсотків танкового парку колишніх збройних сил СРСР, що дислокувалися в Європі. Причому з 6319 танків Україні згідно з міжнародними угодами, до яких вона приєдналася, дозволено мати не більш як 4080 машин.

Попередні розрахунки, виконані з урахуванням геополітичного становища України, характеру її відносин із суміжними державами, аналізу умов передбачуваного театру воєнних дій, складу й структури танкового парку сусідів України, концепції бойового застосування танків, що випливає з оборонної воєнної доктрини України, існуючих оперативно-тактичних та танко-технічних нормативів, а також наявності необхідного резерву танків, котрі потрібні для поповнення танкового парку під час ведення оборонних дій, дають змогу обгрунтувати меншу кількість танків у танковому парку України.

На сьогоднішній день немає такої держави на кордонах з Україною, крім, хіба що, Білорусі, де б не було політичних сил, які висувають територіальні претензії до молодої незалежної держави. У разі приходу до влади ці сили можуть спробувати (не дай, Боже, звичайно!) реалізувати свої плани. Можливий одночасний тиск усіх воєнних коаліцій на Україну, витримати який не під силу навіть, якщо мати такий танковий парк, як, наприклад, мав Ірак у останній війні в районі Перської затоки (близько 10 тисяч машин). У цьому разі стримуючим чинником проти будь-якої воєнної коаліції могла б стати ядерна зброя України, до скорочення якої треба підходити зваженіше.

Не допустити створення вказаних воєнних коаліцій, а тим паче їх об'єднання, з одного боку, і обгрунтувати на міжнародному рівні необхідність часткового збереження на нинішньому етапі ядерного потенціалу України, з другого, — найважливіше завдання української дипломатії. Однак швидке його розв'язання вельми проблематичне. Хоча ядерна зброя, що перебуває на території України і є її власністю, безумовно, має поступово скорочуватися і знищуватися під міжнародним контролем, але віддавати її всю до останнього (як це вже встигли зробити з тактичною ядерною зброєю) просто нерозумно. Збереження на озброєнні України скороченого навіть удвічі ядерного потенціалу (приєднатися до Договору по скороченню ядерних наступальних озброєнь необхідно з певними застереженнями, щоб уникнути міжнародної ізоляції) дасть їй можливість у поєднанні з введенням в дію хоча б одного авіаносного корабля скоротити передбачувану кількість танків приблизно удвічі. Затрати на підтримання ядерного потенціалу України, що залишається, в боєготовому стані не перевищуватимуть вартості кількох десятків танків. Водночас бойова ефективність та бойова продуктивність такої кількості танків непорівнянна з аналогічними показниками навіть половини з 1280 ядерних боєголовок, розташованих в Україні.

Зважаючи на ту обставину, що західні сусіди неодноразово роблять заявки на вступ до оборонного союзу НАТО, що може істотно змінити баланс сил на західних кордонах України, постає питання про укладення нею відповідних договорів про ненапад як з республіками колишнього Союзу, так і з країнами Східної Європи, зберігши при цьому свій позаблоковий статус.

Однак, якщо виходити з названих вище співвідношень кількості танків в Україні до кількості танків на сході чи заході, то цифра 2300—2800 танків для Збройних Сил України є раціональною з точки зору ефективності виконання оборонних завдань.

Правильність розрахунків побічно підтверджується на прикладі Франції, яка, володіючи, як і Україна, ядерним потенціалом, сучасними ВМС і ВПС, має танковий парк з 1600 машин, що відповідає відомим тактичним співвідношенням (1:3), необхідним для відбиття можливого масованого застосування 4800 танків з боку Німеччини.

Темпи науково-технічного прогресу у військовій галузі такі, що коли раніше в мирний час танки модернізувалися через кожні 10—15 років, то тепер це робиться через кожні 5—6 років.

Як показали виконані розрахунки, щоб капітально відремонтувати і модернізувати 2000—2500 танків, що становлять у перспективі основу танкового парку України, необхідно щорічно відправляти на танкоремонтні заводи 400—500 машин.

На сьогодні в Україні є п'ять танкоремонтних заводів, які капітально ремонтують та модернізують танки. Їхніх виробничих потужностей має вистачити для виконання завдань капремонту за умови забезпечення комплектуючими виробами, більшість з яких Україна зможе виробляти самостійно. Таким чином, утримання й удосконалення Україною танкового парку приблизно з 2500 машин, порівняного з танковим парком розвинутих європейських держав, економічно, тактично й технічно здійсниме й виправдане.

Отже, збереження України в недалекому майбутньому позаблокового статусу, навіть за умови зменшення кількості ядерних бойових частин удвічі дасть можливість поряд з приєднанням до міжнародних угод про скорочення наступальних озброєнь зменшити наявний танковий парк до рівня розумної достатності, що становитиме в перспективі приблизно 2500 машин нового покоління. Кошти бюджету, що вивільняються при цьому (не менш як 3—4 мільярди доларів), доцільно спрямувати на конверсію ядерного потенціалу, підтримку в боєготовності частини стратегічних сил стримування, які залишаються на озброєнні, модернізацію звичайних систем озброєння та військової техніки, включно з бронетанковою, з наступним їх продажем на світовому ринку зброї. Цей продаж має розглядатись як головне джерело валютних надходжень для швидкого розв'язання соціальних проблем військовослужбовців. Цих грошей вистачить також на завершення будівництва та введення в дію українського авіаносця, що є найважливішим елементом системи оборони південних рубежів України.

Олександр ТКАЧ,
майор, кандидат технічних наук.
Юрій ДОБРИШИН,
майор, кандидат технічних наук.

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ПРЕДСТАВНИЦТВО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ В РЕСПУБЛІЦІ КРИМ

Стаття 1. Представництво Президента України в Республіці Крим є органом державної виконавчої влади України по здійсненню повноважень, передбачених Конституцією України, цим Законом, іншими законодавчими актами України, в Республіці Крим.

Стаття 2. Представництво Президента України в Республіці Крим утворюється Президентом України на строк його повноважень.

Стаття 3. Представництво Президента України в Республіці Крим очолює Постійний Представник Президента України, який призначається на посаду і звільняється з посади Президентом України.

Постійний Представник Президента України в Республіці Крим має заступника, який призначається і звільняється з посади Президентом України.

Постійний Представник Президента України і його заступник призначаються на строк повноважень Президента України.

Стаття 4. Постійний Представник Президента України в Республіці Крим та його заступник не можуть бути народними депутатами, займати керівні посади в інших державних, господарських органах і організаціях, органах об'єднань громадян, займатися підприємницькою (комерційною) діяльністю. Постійний Представник Президента України та його заступник на час перебування на цих посадах зупиняють своє членство в політичних партіях.

Стаття 5. Постійний Представник Президента України в Республіці Крим у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, указами і розпорядженнями Президента України.

Стаття 6. Основними завданнями Представництва Президента України в Республіці Крим є:

1) здійснення повноважень щодо забезпечення проведення в життя Конституції і законів України з питань, що належать до відання Президента України як глави держави і глави виконавчої влади;

2) забезпечення взаємодії органів державної виконавчої влади України з відповідними органами Республіки Крим;

3) сприяння однаковому застосуванню актів законодавства з питань, віднесених до відання України;

4) здійснення передбачених Конституцією України повноважень щодо забезпечення прав і свобод громадян, державного суверенітету України.

Стаття 7. На виконання основних завдань Представництва Президента України в Республіці Крим Постійний Представник Президента України:

1) представляє Президента України у Верховній Раді та Уряді Республіки Крим, у взаємовідносинах з органами самоврядування, об'єднаннями громадян і громадянами та засобами масової інформації;

2) сприяє всебічному розвитку господарських зв'язків між підприємствами та організаціями, виконанню договірних зобов'язань, розширенню культурного і науково-технічного співробітництва;

3) входить з поданням з питань, що належать до відання України, в органи законодавчої і виконавчої влади Республіки Крим у разі прийняття ними актів, що суперечать Конституції і законам України чи ущемлюють конституційні права і свободи громадян, інформує з цих питань Президента України;

4) бере участь з правом дорадчого голосу в засіданнях Уряду Республіки Крим;

5) одержує необхідні матеріали від посадових осіб державних органів і громадських організацій Республіки Крим;

6) виконує інші повноваження відповідно до законодавства України.

Стаття 8. Постійний Представник Президента України в Республіці Крим у межах своїх повноважень та відповідно до законодавства України видає розпорядження.

Розпорядження Постійного Представника Президента України в Республіці Крим, які суперечать актам законодавства, скасовуються Президентом України.

Стаття 9. Постійний Представник Президента України в Республіці Крим формує апарат Представництва відповідно до структури, штатів, кошторису витрат, затверджених Президентом України.

Правовий статус Постійного представництва Президента України в Республіці Крим визначається цим Законом.

Стаття 10. Представництво Президента України в Республіці Крим утримується за рахунок Державного бюджету України. Матеріально-технічне забезпечення Представництва здійснюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 11. Представництво Президента України в Республіці Крим є юридичною особою, має гербову печатку за зразком, затвердженим Президентом України, рахунки в установах банків.

Стаття 12. Постійний Представник Президента України в Республіці Крим не може бути притягнутий до кримінальної або адміністративної відповідальності, що накладається в судовому порядку, без згоди на те Президента України.

Протиправні дії щодо Постійного Представника Президента України з метою перешкодження виконанню ним службових обов'язків тягнуть за собою відповідальність, передбачену законодавством України.

Президент України Л. КРАВЧУК

м. Київ
17 грудня 1992 року.

Постанова Верховної Ради України

ПРО ПОРЯДОК ВВЕДЕННЯ В ДІЮ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПРЕДСТАВНИЦТВО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ В РЕСПУБЛІЦІ КРИМ»

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Ввести в дію Закон України «Про Представництво Президента України в Республіці Крим» з дня його опублікування.

2. Комісіям Верховної Ради України та її Президії забезпечити контроль за виконанням Закону України «Про Представництво Президента України в Республіці Крим».

Голова Верховної Ради України І. ПЛЮЩ

м. Київ
17 грудня 1992 року.

Економіка

КУДИ ХИЛИТЬСЯ ДОРОГА?

Тому, хто не пов'язаний з роботою на залізниці, часто здається, що це поїзд, колія і вокзал. Та це далеко не так. Залізниця — то великий народногосподарський комплекс, від життєздатності якого залежить робота всього господарства регіону.

Кажучи за Донецьку залізницю, хочеться відзначити, що вона є, була і буде найбільшою транспортною артерією, яка забезпечує перевезення народногосподарських вантажів. В колишньому Союзі частка перевезень вантажів цією залізницею становила 12 відсотків. Серед 6 залізниць України вона перевозить 40 відсотків вантажів.

До складу залізниці входить понад 600 промислових підприємств, більшість з них великі, на яких працює від 3 до 6 тисяч чоловік. Це також до 150 підприємств соціального призначення, 12 медичних установ, 15 хлібозаводів і пекарень, 92 дитсадки, 20 будинків культури, майже 600 магазинів, 208 робітничих їдалень. Це якщо говорити коротко.

Як же ми працюємо, або, як сказав Іван Плющ, куди хилиться дорога? На мій погляд, хилиться у правильний бік. Принаймні всі оці труднощі, які доводиться сьогодні переживати, а це і слабке матеріально-технічне постачання, і диктат Росії в питаннях постачання нафтопродуктів намагаємося переборювати. Проте, сюди ж долучається і нестача запчастин імпортного виробництва, оскільки у нас всі тепловози (понад 500) — чехословацького виробництва, дизельні поїзди — з Угорщини, пасажирські вагони в основному з Німеччини. До того ж не вистачає дерев'яних шпал, що їх постачає Росія?

Що в такому разі потрібно робити? Дуже часто керівники підприємств обирають шлях критики влади та уряду, а самі нічого не роблять, щоб виправити становище. Думаю, що такий шлях до добра не приведе. Проте існує ще й інший, який на перший погляд видається простим,— це робота в складних умовах, яка дає людям віру, що навіть сьогодні можна дещо зробити.

Що ж ми робимо в себе на залізниці? Найперше склали програму, яку можна назвати програмою виживання за умов спаду виробництва. Цю програму щоквартально, а то й щомісячно, залежно від обставин, коригуємо. Головна її мета, по-перше,— турбота за людей; по-друге, вона націлена на те, щоб виробничі потужності й технічні засоби були надійною опорою в справі піднесення економіки, а не її гальмом.

Коли вже говорити про конкретні речі, то, скажімо, в Україні обсяги будівництва житла зменшилися майже наполовину, тоді як у нас кількість спорудженого житла збільшується з року в рік. А торік ми здали рекордну за всю історію Донецької залізниці кількість житла — 1384 квартири. Цього року плануємо здати в експлуатацію 1500 квартир. Проте будуємо не лише квартири. Сьогодні ми виробляємо м'ясо, а це птахо-, свино- та тваринницькі комплекси тощо.

За рахунок чого все це зроблено? Як відомо, падіння виробництва призводить до того, що декотрі керівники за цих обставин без вагань ідуть на скорочення робочих місць. А ми пішли іншим шляхом: організували із людей, що їх вивільняють, будівельні бригади, і сьогодні вони собі та іншим будують житло. Тож із 1384 квартир 1060 зведено господарським способом, силою наших бригад. Цей крок дасть можливість нам також зберегти кадри, і тільки-но спаде виробнича криза, машиністи, вагонники, зв'язківці знову стануть до основної роботи.

Ще одна проблема пов'язана з тим, що з розпадом Союзу багато заводів та ремонтних підприємств залишилися за межами України. Там тепер не дуже охоче приймають українських залізничників, та й нам дорого за це платити. Тому на базі наших експлуатаційних депо, скажімо в Красному Лимані, ми організували заводський ремонт електровозів. А це — додаткові робочі місця. Торік власними силами ми відремонтували 22 електровози, цього року нам під силу 30 машин. Причому лагодимо не лише свої електровози, а й ті, що надходять з інших залізниць. Звісно, отримуємо прибуток і з цього. Чи, скажімо, на базі локомотивного депо у Волновасі ремонтуємо заводським способом тепловози, а у вагонному депо, що в Маріуполі,— пасажирські вагони. Нові нині купити ніде, та й валюти немає. І хоч я не можу сказати, що в наших пасажирських поїздах все ідеально, але поїзди нашого формування значно кращі, ніж на інших залізницях.

Або візьмемо не забезпеченість деревиною з Росії. В минулому році ми отримали разом 60 тисяч дерев'яних шпал, а потребуємо — 300 тисяч. Отримали лише сто комплектів перевідних брусів, а потребуємо 400. Проте й тут ми знайшли вихід із складної ситуації. Українські заводи почали виготовляти для нас залізобетонні бруси. І ми вперше в залізничній практиці уклали 105 стрілочних перевідних залізобетонних брусів. Наступного року плануємо укласти ще 300, тоді як всі дороги України вклали лише 457.

Подібна ситуація склалася з запасними частинами. Сьогодні на базі наших депо ми виготовляємо вже 1800 їх найменувань. Звичайно ж, без імпорту і тут не обійтися. Але це краще, ніж нічого. В результаті маємо сьогодні майже сто відремонтованих локомотивів, які законсервовані до збільшення обсягу перевезень залізницею. А що такий час настане, це безумовно.

Олександр КОЖУШКО, начальник Донецької залізниці.

ВІД СТОЛИЦІ — ТРИ ГОДИНИ

МОЖЛИВО, декого з рокитнянців і дратував донедавна гуркіт електропоїздів, зате нині він, як чудова пісня. Не ходять автобуси — то й нехай. Сів до вагона — і вже через три години в Києві. Правда, що тепер у столиці робити! Хіба що побазарювати. В Рокитному свій хліб печуть. З ранку до вечора в магазинах продають молоко по 48 купонів за літр, м'ясо по 700 купонів за кілограм, масло, ковбаси... І все — без черг.

Не хвилюються працівники дитсадків, що через брак пального не завезуть малюкам молоко, сир, сметану. Запряже Федір Шаповал своїх улюблених коней, навантажить бідони — і всі проблеми розв'язані. Прибуде Федір Гордійович вчасно і за будь-якої погоди.

Периферійна ідилія! Ех, якби ж... Замість того, щоб випікати, наприклад, тістечка, робітниці заводу продтоварів змушені влаштовувати «перекури» — немає сировини. А за «перекури» і зарплата, звісно, відповідна.

Своє життя в райцентру. Без бурхливих мітингів, страйків чи політичних демонстрацій. Тихе таке, буденне. Але з надією, що навіть старенькі бабусі й дідусі ще побачать кращі часи.

Олександр ВИНОКУРОВ.
Сергій КОВАЛЬЧУК (фото).
Київська область.

Експрес-інформація

ГИНУТЬ МИРОТВОРЦІ

Вбито двох і поранено трьох французьких військовослужбовців, які входять до складу миротворчих сил ООН в колишній Югославії, під час боїв між хорватами й сербами на півдні Хорватії. Миротворці потрапили під перехресний вогонь поблизу міста Новиград. Напередодні командуючий хорватськими збройними силами Я. Бобетко повідомив, що його війська захопили аеропорт у нейтральній зоні, контрольований силами ООН.

Водночас у Белграді почався запис добровольців, які хочуть служити на кордоні Хорватії та Сербської Країни, де нині йдуть бої.

З ініціативи Росії і Франції Рада Безпеки ООН обговорила ситуацію на півдні Хорватії. В ухваленій з цього приводу резолюції 802 Рада Безпеки рішуче засудила напад хорватських збройних сил на райони Сербської Країни, які перебувають під захистом сил ООН.

ВІДНОВИТИ ПЕРЕРВАНИЙ ДІАЛОГ

З кількаденним офіційним візитом до Республіки Індія прибув Президент Російської Федерації Б. Єльцин. Планується його зустріч з Прем'єр-міністром Індії Н. Рао, а також підписання Договору про дружбу й співробітництво між двома державами і кількох угод. «Нам необхідно відновити перерваний діалог, — заявив на прес-конференції для індійських і російських журналістів напередодні візиту Б. Єльцин. — Наші країни відчувають потребу одна в одній, що стосується як політичного, так і економічного співробітництва». Б. Єльцин заявив про готовність Росії розширювати співпрацю з Індією в освоєнні космічного простору, в будівництві об'єктів енергетики, підприємств чорної металургії й вугільної промисловості.

НА ПОРУШНИКА ЧЕКАЄ КАРА

Американські й бельгійські війська атакували сомалійські сили з тим, щоб зупинити їхнє просування до портового міста Кісмайо. Представник американського військового командування в Сомалі повідомив, що вертольоти США й бельгійські піхотинці блокували сили генерала С. Моргана, які порушили досягнуті напередодні домовленості про перемир'я. Порушника було покарано: під час бою, який тривав одну годину, союзники знищили шість вантажівок із встановленими на них кулеметами, а також ракетну пускову установку і бронетранспортер. Повідомлень про втрати американських і бельгійських військ не надходило.

КОНТРОЛЬ У ТРЬОХ НАПРЯМКАХ

Нові групи інспекторів ООН для збору додаткової інформації про балістичні ракети Іраку і його плани щодо виробництва ядерних та інших озброєнь прибули в Багдад. Керівник ядерної групи заявив, що має намір добитися від іракського уряду повного списку закордонних постачальників програми ядерних озброєнь. Друга інспекторська група займатиметься питаннями неядерної зброї, а також ракетних установками. Планується відвідати місце, де, як підозрюють, Ірак продукує і зберігає ракетні системи. Третя група інспекторів ООН з хімічного озброєння знищуватиме запаси бойових газів на полігоні поблизу Багдада.

ЗАМАЯЧИЛА НАДЗВИЧАЙЩИНА

Ухвалити пакет надзвичайних заходів в економіці республіки закликав Президент Киргизстану А. Акаєв. З такою заявою киргизстанський лідер виступив на екстреному засіданні уряду. Свою пропозицію він обґрунтував тим, що Киргизстан перебуває на межі економічної катастрофи. А. Акаєв навів дані Держкомстату Росії про ситуації в державах СНД. За всіма показниками Киргизстан посів передостаннє місце, «випередивши» тільки Вірменію.

За повідомленнями наших власних кореспондентів та зарубіжних інформагентств.

На зв'язку Софія

«ТУРКИ ЗБЕРІГАЛИ СПОКІЙ...»

Наш співрозмовник — відомий болгарський політичний діяч, один з лідерів Руху за права та свободи Іван ПАЛЧЕВ.

— Які сили в суспільстві представляє Рух за права та свободи? Дехто стверджує, що ваша партія створена на етнічній основі і об'єднує місцевих мусульман?

— Рух був заснований 4 січня 1990 року. Як самостійна політична сила ми брали участь у виборах до Великих народних зборів влітку того ж року. Тоді у нас було майже 100 тисяч прихильників, серед яких 92 тисячі — турки, а решта — болгари. Чому до «турецького» Руху входять болгари? Справа в тому, що, коли проявилися симптоми націоналізму в Югославії, ми зрозуміли: болгарські турки, які пережили так званий відроджувальний процес в 1984—1985 роках (тоді їм силоміць змінювали прізвища з турецьких на болгарські), могли вдатися до якихось екстремістських дій. А це б зашкодило національним інтересам Болгарії. Я був знайомий з паном Ахмедом Доганом — лідером РПС, і коли він запропонував мені балотуватися від Руху до парламенту, то я вагався, але недовго. Власне, для мене інтереси Болгарії — понад усе. Таким чином, з утворенням Руху націоналістичні тенденції були зведені нанівець. З самого початку в діяльності РПС гору брав конструктивізм.

У нинішньому парламенті РПС відіграє роль балансуючої сили. Без нас фракція Союзу демократичних сил (СДС) не змогла б провести жодного з 70 законів, які вже діють. Розвиток політичної ситуації в Болгарії показав, що наш Рух у багатьох випадках значно краще захищає інтереси громадян Болгарії, ніж інші парламентські партії, до складу яких входять виключно болгари.

— Наскільки нам відомо, РПС і СДС були союзниками...

— Так, однак, на певному етапі між нами і СДС виникли непорозуміння. Скажімо, щодо закону про землю. Ми його підтримали, незалежно від того, що наші виборці не отримували землю — коли комуністи свого часу проводили кооперацію, у турків землі не було. Тому їм нічого нині було отримувати. Однак лідери СДС обіцяли, що виділять їм землю з державного фонду. Проте далі обіцянок справа не пішла... Як би то не було, у важкі часи останнього десятиліття болгарські турки допомогли Болгарії залишитися соборною. Ви подивіться, що коїться в колишній Югославії. Як не дивно, у нас на побутовому рівні між болгарами й турками ніколи не виникало конфліктів. Але для нас важливо, що тоді Болгарія була в «слабкій» ситуації, коли вона ще не була членом відповідних європейських структур, турки зберігали спокій.

— У вас невдовзі будуть оголошені нові вибори до Народних зборів. Чи не побоюєтеся ви, що до влади можуть прийти колишні комуністи?

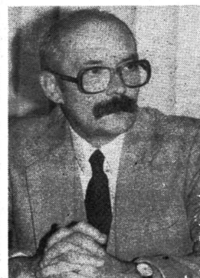
— Така небезпека існує. Аналітики стверджують, що в разі нових виборів соціалісти збережуть чисельність своїх прихильників. А ось щодо прихильників СДС, то тут справа складна. Можливо, частина останніх віддасть свої голоси Сільській партії, яка нині перебуває поза парламентом, або болгарському бізнес-блоку Жоржа Ганчева. Тож лідери СДС повинні враховувати такий розподіл сил...

— Яким ви бачите місце Болгарії в Європі?

— На мій погляд, у складі якоїсь «м'якої» слов'янської структури. Я не хочу, щоб нас, слов'ян, в Європі вважали білими неграми з причини нашої економічної відсталості. Як болгарин, я хочу себе почувати в Європі болгарином, власне, як і ви — українцями. Тобто ми повинні зберегти свою національну слов'янську особливість. Великі слов'янські держави — Україна, Росія, рано чи пізно відіграватимуть в Європі велику роль, бо вони мають, по-перше, значні людські ресурси, а по-друге — вигідне географічне положення. Так буде не скоро, але ці процеси неминучі. Зауважу, що тут не йдеться про панславізм.

— Дякуємо за бесіду.

Інтерв'ю провели Василь ЖУКІВСЬКИЙ, Тарас ПЕТРІВ, спеціальні кореспонденти «Голосу України».

З ДОСЬЄ «ГОЛОСУ УКРАЇНИ»

Народився в 1943 році. Болгарин. Закінчив факультет болгарської філології Софійського університету. Працював журналістом. Безпартійний. Депутат парламенту від Руху за права та свободи (РПС).

Власкори повідомляють

КРОК УПЕРЕД І ДВА НАЗАД

Законодавство Молдови може стати гальмом на шляху до приватного бізнесу. Такого висновку дійшла комісія експертів Міжнародного валютного фонду, яка працює в республіці. Вона вивчає стан економіки Молдови перш ніж вирішити питання про видачу їй кредитів.

Закон про оподаткування фізичних осіб, що його прийняв молдовський парламент, ґрунтується, за висновками комісії, на дні вчорашньому, не орієнтується на розвиток нинішніх відносин. Закон передбачає оподаткування лише заробітної плати, не враховуючи, що в майбутньому у громадян буде можливість одержувати й інші доходи: від підприємницької діяльності, в торгівлі, сфері послуг, на виробництві. Громадяни здаватимуть в оренду нерухомість, пускатимуть в обіг свої заощадження, і на цьому, як то кажуть, робитимуть гроші. За чинного законодавства відповідні органи не зможуть оподатковувати ці не обумовлені в законі доходи. До того ж у документі не зафіксовано обов'язок усіх працюючих представляти декларацію про джерела доходів. Навпаки, закон передбачає масу різноманітних пільг і взагалі вивільнення від плати податків різних категорій населення, чим, по суті, перетворює їх на утриманців і позбавляє урядову казну значного притоку грошей. Експерти МВФ вважають, що таке «порушення вимог справедливості може викликати політичний пресинг».

Підвищення податків на приватний бізнес, які майже вдвічі вищі від встановлених для підприємств, на думку комісії, сприятиме «регуляції приватного бізнесу з перетворенням його суб'єктів на юридичні особи».

Можна вважати, що парламент Молдови прийняв ще один документ, зорієнтований на день учорашній. Якщо, звичайно, зауваження експертів МВФ не буде враховано.

Світлана ЧАЛА.

Кишинів.

У парламентах світу

ПОБЛАЖЛИВОСТІ НЕ БУДЕ

Набрали чинності зміни й доповнення до Закону про статус парламентаріїв Казахстану. Вони дають Верховній Раді країни право розглядати й вирішувати питання про дострокове складення повноважень народних депутатів, які не виконують належним чином своїх депутатських обов'язків і втратили зв'язки з парламентом та виборцями.

Посилення вимог значною мірою пов'язане з тим, що частина депутатів практично відсторонилася від участі в роботі сесій Верховної Ради. Нерідко, коли ухвалюють важливі рішення, за них голосує хто-небудь із сусідів по залу. Це створює повну картину розстановки сил у парламенті, що дає привід для різних протестів, підозр та чуток. Водночас надходять сигнали з місць про те, що виборці місяцями не можуть зустрітися з деякими парламентаріями. Є серед депутатів і такі, хто виїхав за межі Казахстану на постійне проживання, а питання про складення з себе повноважень не ставить.

Володимир АКІМОВ.

Алма-Ата.

Річниці

ТРИДЦЯТЬ РОКІВ ЗБЛИЖЕННЯ

Нещодавно Франція та Німеччина відзначили тридцяту річницю підписання двосторонього договору про співробітництво, який ще називають «Єлисейським». Цей документ конкретизував і закріпив примирення між двома державами після майже столітнього відкритого протистояння та прихованої ворожнечі.

Генерал Ш. де Голль та канцлер К. Аденауер, підписавши договір у січні 1963 року, безперечно, відкрили новий етап у двосторонніх відносинах. Співробітництво, яке розпочалося у сферах зовнішньої політики, оборони, освіти й справ молоді, пізніше поширилося на економічну і грошову політику, науку, технологію, охорону навколишнього середовища та допомогу країнам, що розвиваються.

Під час прес-конференції, яку влаштували з нагоди річниці посольства Франції та ФРН у Києві, зазначалося, що з часом договір набув «відкритого», загальноєвропейського значення. Це зумовлено, зокрема, процесами європейської інтеграції, появою нових незалежних держав. Результатом цього може стати залучення до двостороннього співробітництва третіх країн.

Олексій ЄВСІКОВ.

ЧЕТВЕРТУ ВЛАДУ НЕ ПОЛЮБЛЯЮТЬ

Статистика

У минулому році в різних країнах світу загинуло 82 журналісти. Про це повідомляється в доповіді приватної дослідницької організації «Фрідом хаус».

Згідно з документом, а організація публікує щорічні доповіді з 1934 року, минулий рік став рекордним щодо числа жертв серед журналістів: 27 працівників засобів масової інформації загинуло в колишній Югославії, 12 — у Туреччині, 10 було вбито в Перу. За словами керівника «Фрідом хаус» Л. Сассмена, 53 випадки вбивств журналістів у минулому році є помстою за підготовлені ними матеріали.

Журналістська професія і далі залишається однією з найнебезпечніших у світі, підкреслюють автори доповіді. Вони наводять на доказ своєї оцінки таку статистику: минулого року в різних країнах світу власті, повстанці, партизани побили 199 журналістів, 56 працівників преси було поранено, 69 — одержали листи й телефонні дзвінки з загрозами розправи, у 88 репортерів було конфісковано фотота телеплівки й записи. Протягом року було заборонено 82 газети, журнали та радіостанції, 28 редакцій зазнали підпалів та бомбувань, 30— було захоплено.

Організація «Фрідом хаус» вивчала в 1992 році умови роботи журналістів у 177 країнах світу і в результаті дійшла такого висновку: пресу можна назвати вільною лише в 67 державах, у 60 країнах вона частково вільна, в решті 50 про свободу преси поки що можна лише мріяти.

Павло ВАНІЧКІН.

Вашингтон.

НЕМА ЛИХА БЕЗ ДОБРА

Панорама

Фінські страхові компанії стверджують, що економічний спад може принести... цілком реальну й відчутну користь.

У всякому разі, про це свідчить статистика виробничого травматизму. В умовах кризи, що триває у Фінляндії вже два роки, спостерігається скорочення кількості нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. За 1991 рік їх було на 17 відсотків менше в порівнянні з показником 1990 року, а за першу половину 1992 року травматизм упав ще майже на 20 відсотків.

Приблизно таку саму картину відзначають страхувальники транспортних засобів. За дев'ять місяців з початку 1992 року в країні зареєстровано на 10 тисяч дорожньо-транспортних пригод менше, ніж за той же період попереднього року. І справа тут, на думку спеціалістів, не у зрослій дисциплінованості водіїв чи в посиленні поліцейського контролю. Як свідчить інформаційний бюлетень Федерації фінських страхових компаній, головним «винуватцем» цього явища, як і у випадку з виробничим травматизмом, є економічна депресія, що тягне за собою скорочення транспортних потоків. Торік сума виплат на відшкодування збитків, завданих дорожніми аваріями, скоротилася на 6 відсотків. Ця тенденція збережеться і в 1993 році. Іншими словами, прогноз розвитку економіки залишається несприятливим.

Олександр СУРИКОВ.

Хельсінкі.

Форуми

САМОВИЗНАЧЕННЯ — МИРНИМ ШЛЯХОМ

Прийняттям кількох резолюцій та обранням керівних органів у Гаазі завершилася третя Генеральна Асамблея Організації Непредставлених Народів (ОНН), створеної в 1991 році як альтернатива ООН. У роботі форуму взяли участь близько 60 делегацій, серед них делегація від кримських татар, Південної й Північної Осетії, Абхазії, республік Саха (Якутія) та Марій ел.

Учасники форуму обмінялися інформацією про становище своїх народів, обговорили на спеціальній сесії питання про право на самовизначення, намітили напрями подальшої діяльності організації. До рядів ОНН було прийнято дев'ять нових членів, серед яких Національний конгрес Чувашії, інгерманці (фінське населення Ленінградської області), удмурдський національний рух «Удмурд кенеш», Національний конгрес Комі. Відтепер організація нараховує 35 членів і представляє інтереси більш як ста мільйонів чоловік. Водночас представники чотирьох країн — Естонії, Латвії, Вірменії та Грузії — були переведені до тих, що «підтримують членів», бо їхні держави здобули незалежність і їх прийняли в ООН.

Генеральна Асамблея ОНН висловила стурбованість у зв'язку з ескалацією грузино-абхазького воєнного конфлікту. Він уже перейшов за рамки Абхазії й Грузії і фактично набув регіонального характеру, що загрожує мирові й стабільності на всьому Кавказі, а також для сусідніх країн, відзначається в резолюції, що її ухвалив форум.

Учасники форуму підкреслили, що самовизначення — це невід'ємне право кожного народу, однак здобувати його не можна за допомогою насильства.

Тарас ЛАРІОХІН.

Гаага.

ХЛІБ НЕСЕ СМЕРТЬ

Трагедії

Епідемія токсичного гепатиту охопила три райони на півдні Таджикистану — Фархарський, Восейський та Московський. Близько семи тисяч місцевих жителів страждають від цієї хвороби.

Причина — вживання хліба, виготовленого з борошна домашнього помелу. Іншого просто не було під час економічної блокади цього регіону, що тривала сім місяців. Зголоднілі люди, які часом одержували в магазині по 50 грамів хліба на одну людину в день, змушені були молоти пшеницю на примітивних дідівських жорнах, не перевіряючи якості продукту. А в борошно разом з живильною м'якоттю зерна потрапляли геліотроп і білий трихадес, що містяться в отруйних бур'янах.

Перші спалахи токсичного гепатиту було зареєстровано в жовтні минулого року. Нинішня епідемія набула трагічнішого характеру: принаймні вже 25 чоловік померло від цієї хвороби.

Ситуація погіршується й надалі через брак медикаментів. Керівництво Таджикистану звернулося до країн СНД з проханням допомогти розв'язати цю проблему. З Узбекистану така допомога вже надійшла. В райони лиха направлено польовий госпіталь і 40 спеціальних машин з необхідним діагностичним та іншим медичним обладнанням. Щоб не допустити дальшого розповсюдження хвороби, місцева влада намагається конфіскувати заражену пшеницю.

Юрій КУШКО.

Душанбе.

Фотофакт

Зброя — найперший атрибут війни. Тому супротивні сторони шукають якомога ефективніших засобів знищення противника. Цією дорогою людство дійшло від кам'яного молотка до ядерної боєголовки.

НА ЗНІМКУ: зенітну установку, до якої лаштує заряди боєць грузинської армії, використовували не в одному збройному конфлікті. Розриви її снарядів чули в багатьох кінцях світу. Сьогодні ця зброя несе смерть в Абхазії. Смерть, а не мир.

Фото ІТАР — ТАРС.

Армія

РІВНЯННЯ НА КОНТРАКТ

Процес створення національної армії почався, після довгого зволікання у Вірменії.

Сьогодні паралельно з регулярною вірменською армією, де юнаки проходять строкову службу, створюються так звані контрактні підрозділи. Першим таким підрозділом стала окрема мотострілецька бригада, формування якої вже почалося. Службу на контрактній основі введено в першу чергу для осіб, які беруть участь у загонах самооборони. На думку військових спеціалістів, це допоможе Міністерству оборони республіки координувати дії бійців-добровольців, а також уникнути формування незаконних збройних груп. З іншого боку, таким чином можна розв'язати питання з соціального захисту добровольців, що досі здійснювався на рівні благодійних акцій.

Вже встановлено відповідні оклади для офіцерського й солдатського складу контрактних підрозділів: від 6900 до 14 тисяч карбованців. А якщо підрозділи беруть участь у бойових діях, то суми подвоюються.

Згідно з постановою уряду Вірменії, контракти укладаються строком від шести місяців до п'яти років. Нове положення вже знайшло підтримку серед бійців загонів самооборони. Багато з них виявили бажання служити в контрактних підрозділах.

Ара МЕЛІКСЕТЯН.

Єреван.

Справи кримінальні

«ЧОРНА» РОБОТА НАЙМАНИХ УБИВЦЬ

Вранці 28 грудня минулого року в місті Темиртау Карагандинської області було застрелено генерального директора одного з найбільших у Казахстані Карагандинського металургійного комбінату Олександра Свечинського.

Як повідомив заступник Генерального прокурора Казахстану А. Буксман, вже виявлено організаторів цього злочину. Знайдено і мисливську рушницю, з якої стріляли в генерального директора. В ході розслідування виявились факти, які підтверджують, що наймані вбивці — вихідці з Литви.

Зараз в Генеральну прокуратуру Литви прибула група прокурорів і слідчих з Казахстану. Було вручено листа прокурору Литовської Республіки А. Паулаускасу, в якому було прохання порушити справу проти підозрюваних в цьому злочині. Відомі прізвища трьох громадян Литви, чоловіків віком 25—30 років. Вони займались у Казахстані операціями купівлі-продажу загадкового характеру. Є свідоцтва, що звідти вони поставляли в Литву запчастини для автомобілів. Посадові особи поки що відмовились оголошувати прізвища. Одного з них, жителя Вілкавішкіса, уже затримано, він знаходиться в слідчому ізоляторі. Інші його співучасники переховуються. Представники прокуратури Казахстану домовились з литовськими колегами про те, що буде оголошено розшук цих злочинців.

У Литві це не перший випадок, коли її громадяни звинувачуються у тому, що вони виступали як наймані вбивці. Міждержавні договори про правове співробітництво не ратифіковані ні Росією, ні Білоруссю. А з Казахстаном такої угоди взагалі не підписували, що значно погіршує розслідування справи. І хоча закони Литви не передбачають можливості видачі громадян цієї країни, які вчинили злочини на території інших держав, колеги з Литви і Казахстану, здається, знайшли спільну мову.

Надія ДОРОНІНА.

Вільнюс.

Розбудовуємо правову державу

Шукачі правди завжди нагадували мені перших християн, яких закидали камінням, морили голодом у в'язницях, виганяли в неродючі пустелі. А вони, ведені непереборною силою духу, знову підводилися на повний зріст і продовжували розпочату справу.

Хоч і вельми віддалено, але чимось схожий на стародавніх носіїв істини київський пенсіонер Іван Іванович Буловинов, для якого боротьба за відновлення свого доброго імені стала сенсом життя. Його неординарна доля, загострене відчуття справедливості, прагнення будь-що зняти з себе чорний накип брехні і наклепу гідні того, щоб ім'я його було занесене до книги рекордів Гіннесса. Судіть самі: за чотирнадцять років ходіння по муках колишній інженер київського заводу «Радіоприлад» імені С. П. Корольова Іван Буловинов майже тисячу (!) разів звертався до вищих партійних і державних органів, більш як сто разів їздив з чолобитною до Москви. Особисто писав Л. Брежнєву, А. Пельше, В. Крючкову, М. Горбачову, В. Щербицькому і сотням інших чиновників, нижчих за рангом. Неодноразово скаржився до прокуратури, обійшов усі редакції газет і журналів. Не раз оббивав пороги Центрального телебачення. І якщо десь спочатку знаходив співчуття, бо факти, про які він повідував, були кричущі й неспростовні, то вже через місяць-півтора ніхто з ним не хотів розмовляти. Відповідь, як правило, була одна: «Вами ж КДБ займається. Отже, грішні, батечко. Адже КДБ нікого дарма не чіпатиме...»

Минули роки. Канула в Лету «керівна і спрямовуюча» з її політичною охранкою, розпалася імперія. На нашій українській землі виникла незалежна держава. Але ніхто не поспішає змити з людини пляму, відновити справедливість і компенсувати йому хоча б частково ті моральні й фізичні тортури, які йому довелося пережити за роки поневірянь. І складається враження, що в Україні і далі негласно діють принципи тоталітарної системи, у якій донос і наклепи вважалися вищим актом громадянського обов'язку і правди. Тому я й узявся за перо і прошу викладене нижче вважати моїм депутатським запитом Службі безпеки України.

«ВАМИ ЗАЙМАЄТЬСЯ КДБ...»

І ОСЬ УЖЕ ЧОТИРНАДЦЯТЬ РОКІВ ОБМОВЛЕНА ЛЮДИНА ПОЗБАВЛЕНА ДОБРОГО ІМЕНІ, РОБОТИ...

ОСТАННІМ часом ми без утоми твердимо, що в нас раптом з'явилася мафія. На мою думку, вона народилася ще років тридцять тому, коли «тіньовики», прикриваючись партійними квитками, заручилися підтримкою своїх співтоваришів з КДБ і міліції. Зрісшись воєдино, ці структури й утворили злочинний клан. Неспростовне тому свідчення — історія Буловинова.

Коли в 1974 році Іван Іванович Буловинов влаштовувався на завод «Радіоприлад» інженером відділу комплектації, йому прозоро натякнули: «Працюватимеш з головою — не скривдимо. Адже в наших руках і премії, і радіоапаратура, путівки, інші пільги». Та хоч як намагалися ділки підпільного бізнесу затягти його у свої сіті, своєю людиною Буловинов серед них не став.

І не міг. Не того гарту. Пройшов фашистський концтабір з усіма його катуваннями, приниженнями й каторжною роботою в шахті. Від страти, на яку привели його групу гітлерівці, що відступали, їх урятували танкісти союзницької американської армії.

Багато хто на заводі знав і дехто навіть повідомляв партійні комітети, редакції газет про те, що незаконно було списано комплектуючі деталі, які потім направляли у виробництво. А виготовлену з них дефіцитну радіоапаратуру відпускали «наліво» або роздавали наближеним до начальства людям. Стверджували про крадіжки кольорових металів, будівництво дач із фондових матеріалів, використання в особистих цілях службових відряджень. Хто за цими порушеннями стояв, здогадатися було нескладно.

Та як тільки Буловинов заїкнувся про те, що відбувається, в парткомі заводу це відразу не сподобалося ні його секретареві Н. Щуру, ні начальникові відділу Л. Лапицькому. Почалися погрози, вимоги піти з заводу «за власним бажанням».

Іван Іванович звернувся до секретаря Жовтневого райкому партії А. Смолянникова (колишнього секретаря парткому заводу). Але той, вислухавши правдошукача, заявив: «Ось тому, що ти такий впертий, ти нікому й не потрібний».

Тоді наївний інженер став шукати захисту в міськкомі партії, в ЦК Компартії України. Цілий рік домагався зустрічі зі Щербицьким, місяцями чатував на нього біля будинку ЦК. Та все дарма. Жодних заходів до розкрадачів не вживали. А адміністративний зашморг з кожним днем дедалі тугіше затягувався на його шиї. Під час чергового відрядження його перевели на іншу посаду, оголосили сувору догану за удаване порушення. Шукали будь-якого приводу, щоб покарати, дискредитувати в очах колективу.

Особливо старався Лазар Лапицький. 27 травня 1976 року він штучно організував скорочення штатної посади підлеглого. Щоправда, заводський профком відстояв тоді Івана Івановича. Та ненадовго. Незабаром грянуло нове «скорочення». І 29 березня 1977 року ветеран праці опинився на вулиці.

Шість місяців ходив він по найвищих інстанціях і добився свого — в серпні того ж року його відновили на посаді. Здавалося б, справедливість перемогла. Та де! Просто керівництво заводу вирішило перегрупувати свої сили. Якщо адміністративними заходами не можна позбутися неугодного, то можна підключити й «психушку». На той час це був найдійовіший засіб мафії.

Проте треба віддати належне лікарям-психіатрам. Жоден з них не пішов на поступку перед совістю. А дехто навіть співчував йому, радячи бути дуже обережним. Розуміючи загрозу, що нависла над ним, Іван Іванович сам, без відома адміністрації, пройшов обстеження в психоневрологічному диспансері й дістав відповідну довідку.

Що робити, як позбутися колишнього «табірника», який будучи безпартійним, клянеться самому Генеральному секретареві Л. І. Брежнєву, що свято вірить у рішення XXV з'їзду партії про боротьбу з безгосподарністю, крадіжками, марнотратством. Залишався останній, але найдійовіший метод — КДБ. Хто він, анонімний автор цього єзуїтського прийому зразка 1937 року — директор заводу В. Згурський, його «праві й ліві руки» М. Щур, О. Гусаченко, Б. Коваленко, а може, той самий Л. Лапицький чи М. Мартиненко, чи всі разом?

31 липня 1978 року заступник директора заводу Б. Коваленко вручив Буловинову записку з вимогою з'явитися наступного дня в КДБ Києва до «тов. Коваль». Нічого не розуміючи, Іван Іванович прийшов у вказаний кабінет. Там, крім Коваля, було ще троє чоловіків. Назвати свої прізвища вони відмовилися.

Буловинова було звинувачено в тому, що проводить на заводі антирадянську пропаганду. А коли запитав, на якій підставі його звинувачують, відповіли, що є колективний лист. Ознайомити з його змістом та назвати авторів відмовилися. І хоча Іван Іванович протоколу не підписав, цей прийом спрацював безвідмовно. Буквально через три тижні його звільнили. На роботу колишнього інженера вже ніхто не брав.

Намагаючись зберегти своє добре ім'я, Іван Іванович звернувся до колективу, зібрав письмові заяви працівників відділу. Л. Швець, секретар парторганізації, також звільнений з заводу, написав: «Буловинова знаю з 1975 року як відданого громадянина своєї Батьківщини. Антирадянської пропаганди ніколи не вів». Те ж саме підтвердили і А. Якименко, Я. Ящук. А ще один колега по роботі — А. Сулема, не побоявся написати більше: «Чесність і принциповість т. Буловинова І. І. не влаштовують адміністрацію заводу, й таких людей намагаються позбутися. Анонімка в КДБ — одна з ланок цієї діяльності».

До речі, ця людина також поплатилася роботою за свою принциповість і чесність. А. Сулему вигнали з заводу, і маючи троє маленьких дітей, він шість років жив, за його словами, за рахунок смітника.

Однак і після того, як Буловинову винесли офіційне попередження, компетентні органи не залишили його в спокої. «Після повторного звільнення протягом десяти років, — писав він у заяві восени минулого року, — я перебував під недремним оком КДБ. Усі ці роки мені на квартиру телефонували й загрожували відправити мене до психлікарні, до тюрми, встановили за мною стеження...».

То хто ж ці люди, котрі на догоду адміністрації покалічили людині життя? В пошуках відповіді на це запитання Іван Іванович пройшов усі структури КДБ від Києва до Москви й назад, але «справжніх патріотів Вітчизни» тримали в таємниці. І лише після кількаразових запитів народного депутата СРСР від Росії І. Ждакаєва, який, на відміну від декотрих українських слуг народу, вирішив хоч якось захистити людину, що постраждала, перший заступник Голови тодішнього КДБ СРСР Г. Агеєв повідомив: «На Ваш запит стосовно даних про осіб, які в 1978 році інформували органи КДБ про висловлювання Буловинова І. І. антирадянського характеру й підтвердили про це в 1991 році (?!), повідомляємо, що це жителі м. Києва: співробітник відділу комплектації виробничого об'єднання ім. С. П. Корольова Прокопенко Всеволод Григорович, 1949 року народження; співробітник відділу кадрів науково-дослідного інституту того самого об'єднання Товба Володимир Онопрійович, 1938 р. н.; співробітник філіалу виробничого об'єднання «Реле й автоматика» Козицький Микола Якович, 1938 р. н.; співробітник бюро відділу комплектації виробничого об'єднання ім. С. П. Корольова Воронцова Валентина Григорівна, 1948 р. н.».

Вражає, що документ цей з'явився на світ 16 квітня 1991 року. Союз доживав останні дні, а наклепники, як видно з документа, і далі стверджували, що Буловинов закликав робітників «запроторити комуністів у тюрми й перестріляти». Кожен з них за «роботу» одержував свої «тридцять срібняків»: хто премію, хто підвищення на посаді, а когось навіть у партію прийняли. І в жодного з тих, хто підписався, не тенькнуло серце: що ж я роблю, адже людина залишиться без роботи, а може, й до тюрми потрапить. Ніхто не подумав, що залишиться без засобів до існування її сім'я. До речі, після того, що трапилося, вона розпалася, а Іван Іванович кілька разів був на грані самогубства.

І яким неприкритим цинізмом віддають рядки листа голови КДБ СРСР В. Крючкова депутатові І. Ждакаєву: «Виклик Буловинова в органи КДБ не стосувався обставин звільнення його з роботи, а відбувся в зв'язку з його різкими висловлюваннями у період роботи в об'єднанні ім. С. П. Корольова щодо соціалістичного ладу та КПРС...» І далі повідомляється, що вже винесене йому офіційне попередження перевірено прокуратурою й визнано обгрунтованим. Ще б пак, спробувала б прокуратура оскаржити його!

Справді, виклик у КДБ формально не був пов'язаний з роботою Буловинова. Та загальновідомо, що після відвідання такої одіозної установи ніхто на роботі довго не затримувався. Це аксіома. Так було й цього разу. Сфабрикований лист розв'язав руки адміністрації для розправи з неугодним: антирадянщикові не місце в колективі! Бачте, все просто, як таблиця множення.

Нещодавно Іван Іванович звернувся із заявою до прокуратури Києва про притягнення наклепників до кримінальної відповідальності, хоча й розумів, що вони в цій справі «пішаки». Але ж і за наклеп, і навіть за переляк людини винні мають бути покарані. Ми ж правову державу будуємо. Проте в діях Прокопенка, Товби, Козицького та Воронцової заступник прокурора Жовтневого району В. Танцюра складу злочину не виявив і в порушенні кримінальної справи відмовив. А щоб заявник не сумнівався, приписав: «Дане рішення обгрунтоване і підстав для його скасування немає». Отже, наклеп у нас, як і раніше, в законі і не карається?

Сімдесят з лишком років з нас виховували зомбі — відданих, покірних рабів, які мусять спочатку думати про Батьківщину, а потім про себе. Буловинов — один з них. Він сліпо вірив демагогічним запевненням офіційної пропаганди, а могутній прес тоталітарної системи зламав його й викинув на звалище. В результаті молодий патріот 30-х, в'язень фашистських концтаборів 40-х і безробітний 70-х до фінішу свого життя підійшов без пристойної пенсії і якого-небудь домашнього скарбу. Животіє в злиднях і безправ'ї. Єдине, чого в нього вдосталь, то це Віри. Саме вона й живить ту тоненьку нитку надії, що пов'язує його з майбутнім. Він вірить, що настане все-таки день, коли знімуть з нього наговір наклепників і поновлять добре ім'я. Інакше навіщо тоді жити? А й справді, навіщо?

Микола КОРОБКО,
народний депутат України.

Особистості

ІСТОРИК З БОГДАНІВКИ, або Аркасові леви

Як НЕ СУМНО зізнаватися, проте ім'я автора першої української опери «Катерина», написаної за мотивами Шевченкової поеми, та автора «Історії України-Русі» Миколи Миколайовича Аркаса нині маловідоме в Україні. Як і те, що серед поетів та письменників, які в своїй літературній творчості відобразили події 1905 року, поруч з Михайлом Коцюбинським, Володимиром Винниченком, Гнатом Хоткевичем, Олександром Олесем, Архипом Тесленком рідко хто з дослідників називає ім'я Аркаса — історика, етнографа, композитора, поета. В досі маловідомому вірші «На вбивство П. П. Шмідта» він, здається, тільки один з українських поетів того часу відразу ж відгукнувся на повстання 11—15 листопада.

Як етнограф і фольклорист Микола Аркас у 1879 та 1890 роках підготував до випуску дві «Збірки українських пісень», написав кілька романсів на вірші Івана Франка.

Сучасник Миколи Лисенка, Лесі Українки, Марка Кропивницького, Бориса Грінченка, культурний діяч досить широкого розмаху, М. Аркас не був професіональним музикантом. Композиторство засвідчувало скоріше симпатії до музики, любов до української народної пісні, ніж музичний професіоналізм. Перед нами типовий представник того подвижництва, що характеризує стан української музичної культури початку XIX століття. Його «Катерина» і сьогодні йде з успіхом на сценах Києва, Львова, Одеси, інших міст.

* * *

Серпневої суботи 1903 року Полтава приймала гостей, які приїхали на відкриття пам'ятника Іванові Котляревському. Пішки і в каретах люди прямували до центрального бульвару, всіяного червоними кетягами калини та плодами глоду.

— Оце і є визнання,— Аркас тихо мовив своєму товаришеві Марку Кропивницькому.

Приїхав і Лисенко.

Кропивницький і Микола Віталійович розцілувались.

— Дозвольте відрекомендувати...— Марко Лукич поклав руку на плече Аркаса.— Автор опери «Катерина» власною персоною.

Немов уві сні слухає Аркас:

— Вашу оперу на слова Шевченка мені подарував Кропивницький. Звісно, відчувається у вашому творі наліт непрофесіоналізму. Але багато в опері, повірте, заслуговує на увагу. У «Катерині» надзвичайно широка гама настроїв, почувань, переживань, виражених засобами музичної мови.

Цю випадкову зустріч до скону літ пам'ятатиме Аркас. Так сталося, що в Полтаві їм більше не довелося зустрітися, не побачаться вони й згодом. «Дуже жалкую, що в полтавських клопотах і святкуванні, котре зробило таке велике враження, такий на всіх незабутній вплив, я не зміг ближче познайомитись і побалакати з Вами. Жалкую і на тім, що не судилося бути в Києві»...— писав Аркас ці рядки до Києва й схиляв голову перед своїм Учителем.

А тоді з хвилюванням вчитувався у лист Лисенка: «...Дуже жалкую, що до останнього часу не мав приємності пізнати Вас, добродію. Чув про Вас багато разів зі взгляду Вашого патріотизму українського, так кожному з нас цінного і дорогого...

З Вашою «Катериною» за кілька років до її постанови познайомивсь я з клавіра... і тоді ще я зацікавився Вами, що з помежи земляків — на превелике диво — узявся писати на український текст. Хотілося побачитися з Вами, дізнатися, яких поетів і твори Ви заводите у музику...».

Їх запросили до фотосалона Хмелєвського. Близько ста осіб, а серед них — світочі українського народу, які словом розбурхували серця, плекали надію про світлого, ясного дня. Вперше Микола Аркас бачив наяву таке розмаїття талантів: Михайло Коцюбинський, Гнат Хоткевич, Олена Пчілка, Василь Стефаник, Микола Садовський...

У Полтаві, певно ж, у Гоголівському театрі, де проходили урочистості на честь Івана Котляревського, Аркас познайомився з Лесею Українкою. Звідтоді й почалося листування...

Першою надіслала листа Аркасу Леся Українка. Поетеса звернулася до нього з проханням допомогти бідним курсисткам Петербурга. Микола Миколайович, який перед тим надіслав 500 карбованців на організацію гуртожитку для студентів Львівського університету, стільки ж негайно відправив до Петербурга.

Які ж обставини змусили Лесю Українку вдруге звернутися до композитора Миколи Аркаса? Основною причиною було те, що фольклорист Філарет Колесса, повернувшись до Львова з Миргорода, де він записав на фонографічні валики репертуар чотирьох кобзарів, мусив тепер братися за переведення записаних мелодій дум з валиків на ноти. «Звертаюся до Вас у справі,— писала Л. Українка М. Аркасу,— що, певне, заінтересує Вас яко музику і яко громадського діяча. Єсть то справа записування мелодій історичних дум і пісень від кобзарів... Тепер остановка тільки за коштами на видання вже зібраного матеріалу і на дальші екскурсії. Отож вдаюся до Вас, високошановний добродію, з проханням запомогти сій справі рятунку перлів нашої народної творчості, бо думаю, що така людина, як Ви, здатна цінити сі перли і боліти душею про їх згин...».

Він допомагав, чим міг. Вирвавшись з-під дворянської опіки, щоденних настанов батька — адмірала, головного командира Чорноморського флоту, військового губернатора Миколаєва Миколи Андрійовича Аркаса, Микола здебільшого жив у селі, в родовому маєтку матері — доньки заможного козака Софії Петрівни Богданович — у мальовничій Богданівці на Миколаївщині, біля тихоплинного Бугу.

Вдачі поступливої, пломінкої, Аркас годинами слухав заїжджих кобзарів, сільських співаків, поспішав занотувати думи, колядні та обрядові пісні. Отак, із записничком та нотами, й простував від слободи до слободи. Часом увечері, коли суголосе безмежжя звуків улягалося, композитор підбирав на бандурі музику. Він по-справжньому цінував народне слово, кохався у піснях.

До речі, слова народної пісні «Наступила чорна хмара» Аркас записав із уст Марка Кропивницького ще в роки навчання в Новоросійському університеті в Одесі. А три народні перлини — «Ой, на горі та буйний вітер», «Віють вітри та й ще буйнесенькі» і «Ой, п'є козак, п'є» — від Петра Ніщинського, який був учителем Аркаса, коли той навчався в Одеській приватній гімназії.

Слід особливо відзначити, що Микола Аркас у період жорстокого приниження Російською імперією окраїн за власні кошти відкрив школу з українською мовою викладання в Богданівці, на півдні України, видав буквар, до речі, тут також перший.

Таке національне подвижництво не пройшло повз увагу шовіністичних сил.

Більше трьох років місцевий піп отець Варфоломей справно ніс службу в Богданівці. Не обминав, звісно, і школу. А щоб цей слуга Божий тримав язик за зубами щодо викладання предметів українською мовою і щодо заміни російських підручників на українські, Аркас, як тільки приїздив у село, відразу ж вручав йому конверт з двадцятип'ятикарбованцевою купюрою.

Однак через три роки отець Варфоломей таки «розкрив карти». Високому начальству стало відомо про «крамольні» вчинки Аркаса, про те, що в бесідах з селянами він «дозволяє собі говорити про те, що ми не маємо своєї історії», що «ми не в силі більше ховати в собі національні почуття».

Реакцією місцевого начальства на донос стало закриття школи. «Що мені робити? До кого звернутися за дозволом,— не знаю. А шкода школи і жаль превеликий»,— з болем вилилося в листі подвижника до Василя Доманицького, давнього порадника й однодумця.

Останні рядки із споминів учителя Грачова: «Дуже турбувався небога, навіть плакав, а щоб не зникло те насіння, яке вже було кинуто в дитячі душі, Микола Миколайович звелів роздати всі книжки дітям і дорослим, привіз із міста Миколаєва «Кобзарі» Шевченка та свою власну «Історію»...

Штиль у Богданівці? Чи ж справедливо, коли вже до написаних віршів «Кажуть люди, Бог нас любить», «На вбивство лейтенанта Шмідта», «Прощайте ж, літа молодії», Микола Аркас наважився покласти на музику Шевченкову «Катерину».

Оперу пише довго: бракувало музичної освіти, професіоналізму. Бачили, як сидів за столом до ранку, чули — грав на фортепіано й співав. Мелодія народжувалася із серця, а він до нього прислухався.

Опера народилась з потреби дати тогочасному українському драматичному театрові таку виставу, в якій окремі музикальні номери не були б розкидані епізодично протягом усієї п'єси, а становили б цільну й основну лінію її драматичного оформлення.

Основа мелодизму опери «Катерина» — широка кантиленність італійських оперних арій у синтезі з наспівністю українського популярного романсу. Досить емоційна, часом зворушлива в цій емоційності, глибоко наспівна, іноді з пісенним українським забарвленням, мелодія Аркаса вийшла разом з тим одноманітною.

Мінськ і Харків, Москва і Київ, Львів і Одеса, Миколаїв та Петербург — опера «Катерина» дала широкі простори музиці на сцені українського драматичного театру. Не сходить вона зі сцени і нині: великою подією в театральному житті республіки є постановка Аркасової опери «Катерина» Київським та Одеським театрами опери та балету.

Миколаїв. Скверик поета Гмирьова (в минулому — Копейовського). Звідси через широку асфальтівку навпроти педінституту імені Бєлінського видно старенький двоповерховий будинок № 19, де жив Микола Аркас.

Що ж збереглося в Миколаєві про славного земляка, знаного й шанованого сучасниками, який народився в цьому місті? Кілька фотографій у місцевому краєзнавчому музеї. На міському кладовищі — родинний склеп Аркасів. Над усипальнею колишнього головного командира Чорноморського флоту та військового губернатора міста М. Аркаса, його дружини і дочки колись підносилася каплиця. Тепер вона напівзруйнована: дах осів, стіни облупилися, всі прикраси зникли. Залишилися тільки горельєфні портрети адмірала і його дочки, виконані флорентійським скульптором Улісом Камбі.

Композитора можна було уявити хіба що на вулиці Радянській (центральній у Миколаєві) біля двох скульптур левів. Їх перенесено до входу в сквер від будинку, де жив Аркас, й у народі вони так і звалися — Аркасові. Та нещодавно скульптури були потрощені п'яними молодиками.

Скільки літ до різних установ стукалися миколаївські шановані краєзнавці — письменник А. Топоров (покійний), і В. Ліфанов, щоб відродити пам'ять про Аркаса. Безрезультатно.

Щоправда, деяким сьогоднішнім поетам і письменникам Миколаєва, зокрема, Валерію Бойченку з однодумцями вдалося започаткувати фонд імені Аркаса, а на будинку, де жив подвижник, відкрили меморіальну дошку.

Але все те — ініціатива небайдужих, духовно багатих людей. Вшанувати належним чином пам'ять про Аркаса спроможна лише державна влада.

Віктор ЖАДЬКО,
доцент кафедри журналістської майстерності Київського університету.

НА ЗНІМКУ: Микола Аркас з кобзарем Терешком Пархоменком та поводирем Васильком Потапенком у Богданівці.

Екслібрис тижня

КРИЛАТА ПІСНЯ УКРАЇНИ

Спитай себе, Навіщо ти
живий
якраз тепер, якраз у нашу
пору,
чи ліз ти вгору, чи летів
ти впору?
Бо завтра вже спитає
вік новий.

З таким епіграфом у видавництві «Карпати» побачила світ нова книга відомого українського поета Петра Скунця «Спитай себе». На її презентації письменники Іван Чендей, Василь Вовчок та інші назвали збірку крилатою піснею новій Україні.

Книга, як визнав сам автор, багато в чому автобіографічна. Окрасою її стала поема «Розп'яття», віддрукований тираж якої було пущено під ніж у 1971 році. Все ж поет продовжує творити, сягнувши своїм талантом нових творчих вершин. До збірки увійшли вірші, написані впродовж різних літ. Але всіх об'єднує любов до України, непідробне, щире вболівання за її подальшу долю.

Своєрідно ілюстрована Надією Пономаренко книга, безумовно, стала неординарною подією в сучасній українській літературі. Тому й дивує насамперед її мізерний тираж — лише дві тисячі примірників. Не зрозуміло також, чому хоча б з десяток з них не надійшло до Києва, Львова та інших культурних центрів нашої держави. Більше того, цієї книги не знайдете навіть на прилавках ужгородських книгарень. Єдине місце, де можна придбати збірку — магазин видавництва «Карпати». Її вартість — 75 купонів. Щоправда, автор з них поки що не одержав ні копійки. Видавництво «забуло» укласти з ним відповідний договір.

Микола ГОРВАТ.

Ужгород.

UKRAINIAN POSTGRADUATE FELLOWSHIP PROGRAMME 1993/94
AT THE UNIVERSITY OF LONDON

Applications are invited for postgraduate scholarships from students and researchers at postgraduate and post doctoral level permanently resident in the Ukraine to study at the University of London for periods of three, six or twelve months. Applications will be considered for study and research from within any of the following broad subject areas:

Agriculture, Economics, Educational Theory, Environmental Studies, History, Law, Philosophy, Political Science, Public Health Planning and Financing, Slavonic and East European Studies and Social Sciences.

Successful candidates will be required to have an adequate command of spoken and written English, which may be tested, and to demonstrate a knowledge of the Ukrainian language.

Applications for the academic year 1993/94 must be received by the University of London by the end of February 1993. Further details and application forms may be obtained from:

University of London
Ukrainian Fellowship Programme
School of Slavonic and East European Studies
Senate House
Malet Street
London WC1E 7HU

tel: 071 636 8000 ext 4095 fax: 071 436 0970

ЮРИДИЧНА ФІРМА

PROXEN

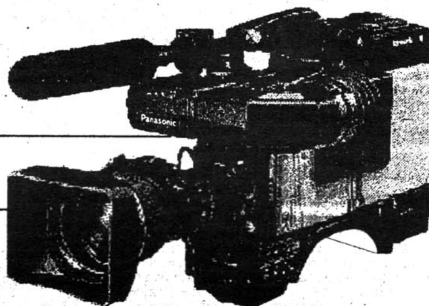

Термінові послуги з ефективної реорганізації підприємств за участю державних структур

Контактні телефони:
(044) 211-97-81, 211-97-83, 211-97-85

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ВИДЕОТЕХНИКА

ВИДЕООБОРУДОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО И ВЕЩАТЕЛЬНОГО КАЧЕСТВА
Студийные съемочные и монтажные комплексы
Оборудование форматов SVHS, MII, Betacam SP, Betacam-2000 PRO и D-3
Рабочие станции компьютерной анимации

WESCOM, Inc.

Украина, 310046
Харьков, ул. Пожарского 2/10
Тел. (0572) 94-76-01, 95-96-74
93-40-75, 94-16-58
Факс (0572) 94-35-73, 94-16-58

Фирма WESCOM, Inc. производит поставку и установку оборудования для телецентров и студий, систем кабельного телевидения, студий компьютерной анимации

СІМ СОРТІВ ІТАЛІЙСЬКИХ ВИН зі складу в Києві пропонує СП «САЛЮТЕ ЛТД».

Тел. (044) 228-01-38.

Український концерн спільних підприємств

Наші рішення — Вашим проблемам

Тел.: (044) 212-48-65.

Факс: (044) 212-40-87.

Фірма «Геката»: автовідповідачі, калькулятори, телефакси, шкіряні куртки, пуховики, жіночі пальта, спортивні костюми, взуття, білизна, джинси, чоловічі костюми.
Оптова торгівля.
Оплата у купонах.
Телефони у Києві: 274-39-98, 221-77-80, 221-77-84, 274-20-66.

ПОЛЬСКАЯ ФИРМА АБСОЛЮТ

ищет серьезных дилеров для сотрудничества в реализации офисной мебели итальянского, немецкого и польского производства, компьютеров, факсов, оргтехники.

Предложения направлять по адресу: г. Киев, ул. Льва Толстого, 5, кв. 3. АБСОЛЮТ, тел/факс. 227-06-20.

Організація реалізує зі складу в Києві персональні комп'ютери типу IBM PC AT 386/387 SX виробництва США: 25 МГц, ОЗУ 2 Мб, вінчестер 85 Мб, дисководи 3.5» і 5.25», монітор/карта Super UGA, широкий принтер русифіков. — STAR NX 1500 (Японія).

Телефакс у Києві: (044) 274-50-16.

Організація придбає за безготівковим розрахунком конвертовану валюту за домовленістю. Довідки телефоном: 8-0412-37-15-07. Факс: 8-0412-22-84-38.

Проектно-дослідний інститут УКРДІПРОБУМ

приймає замовлення на виконання таких видів робіт:
РЕЦЕНЗУВАННЯ
(з оплатою із зекономлених коштів від здешевлення проекту) поданих замовником проектів з метою встановлення оптимальності будівельних рішень і пропозиції більш економічних вирішень (у вигляді рекомендацій чи переробленого проекту).
РЕКОНСТРУКЦІЯ І ВІДБУДОВА
будинків, споруд або окремих конструктивних елементів, що перебувають в аварійному стані.
Виконання технічних обстежень з використанням найсучасніших методів та приладів.
Розробка економічно доцільних проектів реконструкцій з урахуванням можливості замовника.
ПРОЕКТУВАННЯ
будинків та споруд будь-якого призначення — промислових, сільськогосподарських, громадських, житлових (включаючи приватні).
Звертатися за адресою: 253660, Київ-167, вул. М. Раскової, 19, кімн. №№ 701, 702, 704; тел. 517-79-90; 551-64-47.

Реалізуємо автомобілі:

МАЗ-54329; МАЗ-53371; ЗІЛ-431412 (карбюраторний). Тел.: (04744) 5-51-80; 5-22-54.

ПІДПРИЄМСТВО РЕАЛІЗУЄ ЗА НАЙНИЖЧИМИ ЦІНАМИ:

телефакси SAMSUNG SF1000;
калькулятори CITIZEN різноманітних типів;
телефони PANASONIC.

Тел. 550-11-83; 550-23-40; факс: 550-61-65.

Українська Біржа Нерухомості

Телефони в Києві:
224-55-81;
224-82-36;
224-14-98;
224-21-59.

Факс:
(044) 224-43-20;
(044) 224-18-80.

Наша адреса:
252030, Київ,
ул. Володимирська, 57.

ГРОШІ РОБЛЯТЬ ГРОШІ

Панове!
Вас вітає постійно діючий Аукціон Кредитних Ресурсів!

Аукціон кредитних ресурсів Української біржі нерухомості «Кристина» зробить з ваших грошей

ВЕЛИКІ ГРОШІ!

Панове! Ми щомісячно продаємо кредитні ресурси своїх клієнтів на суму не менше

1 000 000 000 (мільярда!)

карбованців, а в найближчий час збираємося її подвоїти.

Панове кредитори!
Маємо честь звітувати вам:
середня ставка за кредит на сьогодні перебільшила 160% за рік! Це — не межа! Сьогодні вже мова йде про 200% і більше.

Ми, як і раніше, гарантуємо кредиторам довіру найнадійніших банків України та нашу турботу про їх гроші, як про свої власні.

Покупцям кредитів гарантуємо юридичну бездоганність, конфіденційність та надійність усіх фінансових операцій.

РОБІТЬ ВАШІ ЗАЯВКИ, ПАНОВЕ! ДЛЯ ВАС МИ ПРОЦЮЄМО БЕЗ ВИХІДНИХ.

ЩАСТИ ВАМ, ПАНОВЕ!

МОТИВАЦІЇ БУЛИ ВАГОМІ

Хокей

Розіграш Кубка МХЛ. Конференція Захід. ЦСКА (Москва) — «Спартак» (Москва) — 2:4, СКА (С.-Петербург) — «Хімік» (Воскресенськ) — 4:2, «Пардаугава» (Рига) — «Крила Рад» (Москва) — 5:2.

«Сокіл-Ескулап» (Київ) — «Кристал» (Саратов). 6:0 (2:0, 2:0, 2:0). Шайби закинули: Гончаренко (8, більшість, 54), Бущан (19, більшість), Василенко (28), Фадєєв (39, 56, більшість).

Київські хокеїсти вже давно забезпечили собі місце в завершальному етапі турніру, який пройде за системою «плейоф» у березні. Їхні ж суперники-саратовці вже, як кажуть, приречені і до елітного змагання не потраплять. Здавалося, у господарів нема якої мотивації вести боротьбу. Однак, як з'ясувалося, це не зовсім так.

Як правило, трибуни Київського палацу спорту під час поєдинків майже заповнені. Тричотири тисячі болільників завжди підтримують своїх хокеїстів. То скажіть, хіба не є найвищою мотивацією для спортсмена бажання віддячити за любов своїм друзям? Отож, «Сокіл-Ескулап» з першої і до останньої хвилини гостро атакував ворота волжан. Цього разу українські хокеїсти продемонстрували хороше вміння реалізовувати чисельну перевагу. Тричі «Сокіл-Ескулап» скористався такими нагодами.

Тепер наші земляки проведуть матчі на виїзді: 29 січня в Ярославлі з «Торпедо», а 31 січня в Череповці з «Металургом».

Петро ОЛЬЧУК.

З ПОТОКУ ПОВІДОМЛЕНЬ

БАСКЕТБОЛ. Чемпіонат країни, вища ліга. Жінки. «Козачка» (Запоріжжя) — «Сталь» (Дніпропетровськ) — 87:79, «Будівельник» (Львів) — «Медін» (Донецьк) — 60:70. Чоловіки. «Перспективний-89» (Нікополь) — СКА-Газда (Київ) — 81:110, «Шахтар» (Донецьк) — «Динамо» (Дніпропетровськ) — 80:74, МКІ (Миколаїв) — «ТІІТ» (Харків) — 97:98.

ВОЛЕЙБОЛ. Спортсменки запорізької «Орбіти» програли в Баку перший чвертьфінальний матч розіграшу Кубка європейських чемпіонів азербайджанській команді БЗБК — 1:3. Сьогодні в Запоріжжі суперниці зіграють повторний поєдинок. Українську команду влаштує результат — 3:0.

СТРІЛЬБА З ЛУКА. У манежі Харківського авіаційного інституту пройшов чемпіонат країни. На старт вийшло 120 спортсменів. Така масовість зрозуміла, бо цей турнір був відбірковим. На ньому мала визначитися національна збірна України, яка в березні візьме участь у чемпіонаті Європи в приміщеннях. Він пройде у Франції. У чоловіків чемпіоном став Станіслав Забродський (Харків), у жінок «золото» дісталося 21-річній львів'янці Наталі Бєлусі.

Футбол

Першими починають юні

Любителі футболу України з нетерпінням чекають того моменту, коли наші збірні почнуть виступи в офіційних міжнародних змаганнях. Що ж, чекати залишилося не так уже й багато. Адже нинішнього року перші кроки на цьому важкому і почесному шляху зроблять юні футболісти, які стануть своєрідними першопрохідцями. Українські хлопці розпочнуть виступи у відбіркових турнірах чемпіонатів Європи.

Детальніше розповісти про змагання ми попросили **Олександра КОЗАЧЕНКА**, який у Федерації футболу України відповідає за юнацький футбол.

— Мова йде одразу про два турніри, жеребкування відбіркових груп яких відбулося у грудні минулого року в Женеві.

Команда, де гравці до 16 років, має провести відбірковий цикл з 1 серпня до 30 листопада нинішнього року. Збірна України (тренер Володимир Киянченко) потрапила до шостої підгрупи, де її суперниками є футболісти з Угорщини та Вірменії. Переможець цього турніру виходить до фінальної частини першості, яка пройде 1994 року в Ірландії. В разі успіху на відбірковому етапі українські футболісти потраплять до фінальної групи разом із командами, які стали переможницями у третій (Уельс, Литва), сьомій (Туреччина, Румунія, Хорватія) та п'ятнадцятій (Бельгія, Люксембург) відбіркових підгрупах.

І наші старші юнаки (до 18 років, тренер Анатолій Крощенко) гратимуть у відбірковій підгрупі під номером шість. Їхні суперники — Ізраїль та Грузія. Все тут розпочнеться також у серпні. Але ця першість передбачає ще й півфінальний етап. Він пройде до 15 травня наступного року. Знову ж таки, якщо ми проб'ємося на цей етап, то поміряємося силами з переможцем у дев'ятій підгрупі (Данія, Норвегія, Нідерланди). Фінал пройде в Португалії.

— Мабуть, уже найближчим часом наші юнаки розпочнуть підготовку до серйозних іспитів?

— Безперечно. До речі, старші вже почали 25 січня в Києві перший тренувальний збір. Молодші вперше зберуться 3 лютого.

Що ж, побажаємо нашим першопрохідцям ні пуху ні луски.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Спогади про Барселону

Конкур. **Фото Миколи БОЧКА.**

НА ОЛІМПІАДИ — ЧЕРЕЗ СИТО КВАЛІФІКАЦІЙ?

Починаючи з літніх Олімпійських ігор в американській Атланті 1996 року кількість учасників глобальних спортивних форумів буде обмежена 10000. Таке рішення вже було прийняте Міжнародним олімпійським комітетом (МОК). Відбиратимуться вони за результатами, тобто кожному потенційному олімпійцеві (з будь-якого виду спорту) доведеться пройти крізь сито кваліфікаційних стартів (нині такі вимоги ставляться лише в 14 з 25 олімпійських видів).

Але як бути тим державам — приблизно від 30 до 40, — в яких з різних причин поки що немає атлетів світового класу? Як бути з визнаним статусом всесвітності й відкритості Ігор?

Зберегти якоюсь мірою універсальність можна буде у разі реалізації пропозиції, з якою виступила Асоціація національних олімпійських комітетів країн Європи. Як повідомив інформаційному агентству Рейтер президент коаліції європейських НОК бельгієць Жак Рогг, «ми розуміємо це так, що в таких умовах дещо слабші в спортивному відношенні країни не зможуть послати на літні Олімпіади жодного спортсмена. Тому пропонуємо ввести для них правило «дикої картки». Це означає, що такі НОК матимуть усе ж можливість направити кількох атлетів на Олімпіаду. Ми хочемо проявити солідарність з цими НОК, тому що віримо в необхідність збереження універсальності Ігор».

За словами Рогга, атлети за «дикою карткою» входитимуть до встановленого 10-тисячного ліміту. Однак, він не став пояснювати, як це буде досягатися, оскільки сама Асоціація не розробила усі деталі цього плану. Проте, відповідно до цих начерків, відбиратимуться найперспективніші спортсмени, які не пройшли олімпійську кваліфікацію, котрим виділять певні кошти на те, щоб їхні НОК могли створити їм необхідні умови для набуття хорошої спортивної форми.

Президент Асоціації особливо підкреслив, що відбір таких кандидатів проводитиметься тільки з тих видів спорту, в яких чиясь явна слабкість не позначиться на проведенні змагань, не порушить графіка. «Наприклад, — пояснив Рогг, — легкоатлет, який пробігає 10.000 метрів за 32 хвилини, останні три кола бігтиме на самоті, що не можна вважати нормальним. Однак якщо мова йде про спринтера, який пробігає 100-метрівку за 13 секунд, то він фінішує лише через 3 секунди після переможця».

Рогг вважає, що Виконавча рада МОК прийде до рішення підтримати ініціативу Асоціації. Упевнений він і в тому, що сам МОК (членом якого є Рогг) погодиться з таким нововведенням або на сесії в Лозанні в червні, або в Монте-Карло у вересні.

За словами Рогга, такі ж принципи — обмеження кількості учасників і введення системи «дикої картки» — можуть застосовуватися й по відношенню до зимових Олімпіад. Щоправда, там питання ще не стоїть так гостро, як щодо літніх Ігор.

Телебачення

ЧЕТВЕР 28 січня

І ПРОГРАМА УТ

7.00 З сьомої до восьмої.
8.00 Кришталеві дзвони.
8.45 Науково - популярний фільм «Школа спектралізму».
9.15 Худ. телефільм «Приватна особа». 3 серія.
10.30 Співає Ю. Антонов.
11.10 Док. телефільм «Чекайте на білих лебедів».
11.30 Концерт фольклорного ансамблю «Славутянка».
12.00 УТН.
12.10 Багатосерійний худ. телефільм «Бодетаун». 51 серія.
12.35 Волейбол. Кубок володарів кубків європейських країн. «Орбіта» (Запоріжжя) — «Бакинка» (Баку).
16.00 УТН.
16.10 Муз. фільм «Валерій Буймістер».
16.40 Освітній канал.
17.40 «Ер-джаз».
18.10 Док. фільм «Планета інопланетян». 1 і 2 серії.
19.00 УТН.
19.20 «Право». Телерадіоканал.
19.50 Українська фортепіанна музика.
20.15 Езотерія творчості.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.20 Спорткур'єр.
21.35 Телетеатр. А. Тарвідс. «Ветерани».
22.15 Молодіжна студія «Гарт».
23.15 К. Монтеверді. «Вечірня діви Марії».
0.40 УТН.

І КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

5.00 Новини.
5.20 Ранкова гімнастика.
5.30 «Ранок».
7.45 Фірма гарантує.
8.00 Новини.
8.20 Мультфільм.
8.35 «Вища істина бомбиста Олексія». Худ. фільм. 2 серія.
9.45 Інститут людини.
10.15 ...До шістнадцяти і старші.
11.00 Новини (з сурдоперекладом).
11.20 Худ. фільм «Собака Г кервілів».
13.50 «Ну, постривай!». Мультфільм.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.25 Телемікст.
15.10 Блокнот.
15.15 Грає О. Майкапар (клавесин).
15.30 «Розкажи казку, лікарю». Мультфільм. 3 серія.
15.50 «Еміль з Леннеберги». Худ. телефільм. 4 серія.
16.15 Багато музики.
17.00 Новини.
17.20 ...До шістнадцяти і старші.
18.00 Прем'єра худ. телефільму «Повернення в Едем».
18.45 Кінопанорама.
19.45 Вечірня казка.
20.00 Новини.
20.40 Лотто «Мільйон».
21.10 Фільми режисера В. Рубінчика. «Відступник».
0.10 «Жива вода».

ІІ ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

7.00 Вісті.
7.25 Час ділових людей.
7.55 Прок. Бізнес і політика.
8.50 Паралелі.
9.15 Так і живемо.
9.45 Екзотика.
10.45 Дозвілля. Колекціонер.
11.00 Худ. телефільм «Са Барбара». 124 серія.
11.55 Пілігрим.
12.40 Селянське питання.
13.00 Вісті.
13.25 Ностальгічні посиденьки.
13.55 Мульти-пульти.
14.05 Звучання моєї планіди.
14.20 Відкритий чемпіонат Австралії з тенісу.
15.15 Термінал.
15.45 Там-там-новини.
16.00 Сигнал.
16.15 ТрансРосефір. Уральський варіант.
17.00 М-трест.
17.15 Служіння в дусі й силі.
18.00 Парламентський вісник.
18.15 Не ликом шиті.
18.45 Київська панорама.
19.05 Мультфільм «Дядечко Ау».
19,25 Прем'єра худ. телефільму «Санта-Барбара». 125 серія.
20.15 Студія «Укртелефільм» представляє: «Шлях до ринку». Випуск 2.
20.50 Спеціальний комерційний вісник.
21.00 Тихий дім.
22.00 Вісті.
22.20 Зірки говорять.
22.25 Спортивна карусель.
22.30 Відкритий чемпіонат Австралії з тенісу.
23.15 Тихий дім. Продовження.

СТУДІЯ «ТЕТ-А-ТЕТ»

13.05 Худ. фільм «Легенда про білого дракона».
14.20 Мультфільм.
14.30 Худ. фільм «Ракетник».
18.50 Мультфільм.
19.00 Худ. фільм «Сталкер».
21.35 Відеомузика.
21.50 Худ. фільм «Мовчання ягнят».

ГОЛОС України

ЗАСНОВНИК — ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО.

РЕДКОЛЕГІЯ: Анатолій ГОРЛОВ, перший заступник головного редактора; Олександр БІЛИК, заступник головного редактора; Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ, оглядач, завідуючий відділом культури; Борис СИДОРЕНКО, заступник головного редактора; Анатолій СОЛОНСЬКИЙ, редактор відділу кореспондентської мережі; Віталій СУДДЯ, відповідальний секретар.

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-89-61; 441-89-46; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
Рукописів не повертаємо.
Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

☆ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.

☆ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.

Індекс 60955.
Загальний тираж 737 662.

Комбінат друку видавництва «Преса України».
252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
1 2 3 4 5 6 7 8 9
Зам. 0311015.